

FACULTATEA DE MEDICINĂ DIN BUCUREȘTI

3462
No. 1080 10

ACCIDENTELE MUNCEI

DIN PUNCT DE VEDERE MEDICO-SOCIAL

TEZA PENTRU DOCTORAT IN MEDICINA ȘI CHIRURGIE

Prezentată și susținută în ziua de 20. APR. 1909

ȘTEFAN T. ANASTASIU

PRIM INTERN LA „SOCIETATEA DE SALVARE“

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA PROFESIONALĂ DIMITRIE C. IONESCU

10. — Strada Șelari. — 10

1909

FACULTATEA DE MEDICINĂ DIN BUCUREȘTI

No. 1080

ACCIDENTELE MUNCEI

DIN PUNCT DE VEDERE MEDICO-SOCIAL

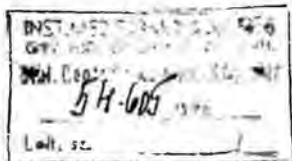
TEZA PENTRU DOCTORAT ÎN MEDICINA ȘI CHIRURGIE

Prezentată și susținută în ziua de 20. APR. 1909

ȘTEFAN T. ANASTASIU

PRIM INTERN LA „SOCIETATEA DE SALVARE“

23 MAY 2005

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA PROFESIONALĂ DIMITRIE C. IONESCU

10. — Strada Șolari. — 10

1909

FACULTATEA DE MEDICINĂ DIN BUCUREȘTI .

Decan : D-l Profesor Dr. THOMA IONNESCU

PROFESORI

<i>Clinica III-a chirurgicală</i>	D-l Dr. Angelescu C.
<i>Chimia medicală</i>	" " Athanasescu N.
<i>Anatomia patologică</i>	" " Babeș V.
<i>Bacteriologia și patologia experimentală</i> }	" " Buieștiu Chr.
<i>Clinica II medicală</i>	" " Cantacuzino I.
<i>Medicina experimentală</i>	" " Demosthene Ath.
<i>Medicina operatorie</i>	" " Drăghiescu D.
<i>Clinica și teoria obstetricală</i>	" " Ionescu Th.
<i>Anatomia topografică</i>	" " Măldărescu N.
<i>Clinica II chirurgicală</i> }	" " Manolescu N.
<i>Farmacologia și clinica terapeutică</i>	" " Marinescu G.
<i>Oftalmologie și clinica oftalmologică</i>	" " Miculescu C.
<i>Clinica boalelor nervoase</i>	" " Minovici M.
<i>Fizica medicală</i>	" " Obregia Al.
<i>Medicina legală</i>	" " Paulescu N.
<i>Istologia normală și embriologia</i>	" " Petrii-Galatz M.
<i>Fiziologia umană</i>	" " Proca.
<i>Clinica dermatologică și sifiligrăfică</i>	" " Petrini Paul
<i>Patologia generală</i>	" " Rômnicianu Gr.
<i>Anatomia descriptivă</i>	" " Severeanu C.
<i>Patol. chir., bandaje și apar. de fracturi</i>	" " Sihleanu St.
<i>Clinica I-a chirurgicală</i>	" " Sion V.
<i>Zoologia medicală</i>	" " Stoicescu G.
<i>Igiena și poliția sanitară</i>	" " Sutzu Al.
<i>Clinica I-a medicală</i>	" " Teohari I.
<i>Clinica mentală</i>	" " Thomescu C. N.
<i>Terapeutică experimentală</i>	" " Thomescu I. Th.
<i>Clinica infantilă</i>	" " Vlădescu M.
<i>Patologia medicală</i>	" "
<i>Botanica medicală</i>	" "

ACREGAȚI

<i>Clinica boalelor oto-rino-laringologice</i>	D-l Dr. Felix Eug.
<i>Anatomia topografică</i>	" " Gerota D.
<i>Farmacia chimică și galenică</i>	" " Georgescu M.
<i>Chimie analitică și toxicologie</i>	" " Minovici St.
<i>Clinica III-a medicală</i>	" " Nanu-Muscel I.
<i>Analiza alimentelor și băuturilor</i>	" " Poltzer A.

JURIUL DE PROMOȚIUNE

Președinte : D-l Profesor Dr. MINOVICI MINA

Membrii { » » » OBREGIA AL.
 » » » IONNESCU TH.
 » » » PROCA G.
 » Agreg. » GEROTA D.

Suplinitor D-l Docent Dr. MINOVICI N.

Facultatea consideră opiniunile expuse în această lucrare ca proprii ale autorului și nu are a exprima nici aprobare nici desaprobară.

PREFAȚĂ

În anul 1906 se înființează în București din inițiativa Domnului **Dr. Nicolae Minovici** o «*Societate de Salvare și de primele ajutoare în caz de accidente*». Am asistat la toate fazele de progres prin care a trecut această Societate, căci am fost cel dintâiu printre studenții în medicină, care am răspuns la apelul *D-lui Dr. Minovici*, de a-i da ajutor ca să-și aducă la îndeplinire frumoasele planuri pe cari le făurise pentru această Societate.

În acel an urmam cursurile de Medicină Legală ale Savantului **Profesor Mina Minovici** și într'o zi, în amfiteatrul de curs, *D-rul Minovici Nicolae*, asistentul clinicei, ne expune o parte din planurile *D-sale*, relative la înființarea unei Societăți de Salvare.

Pare că-l văd și acum cu cât foc vorbeă de nenorocitele victime ale vreunui accident, cărora nu le dă nimeni nici un ajutor; lăsați în voia sergenților de oraș și a trecătorilor, cari mai totdeauna le făceau cel mai mare rău, complicându-le rănilor, prin lipsa de cunoștințe referitoare la îngrijirile ce trebuiesc date celor ce au suferit vreun accident.

Ne vorbeă de nenumăratele victime ale vreunei

odioase crime sau accident, cari mureau din lipsa unui ajutor apropiat și urgent.

Dar bieții lucrători de prin fabrici și ateliere—cari muncesc din greu 16 ore pe zi, pentru a spori milioanele industriașului care îi întrebuințează —dar aceștia ce devin, când li se întâmplă vreun accident?! Sunt îngrijiți de domnul infirmier, lucrător și el, dar fost sergent la ambulanța militară!

Lipsiți de conștiința patronului, lipsiți de o lege protectoare, acești nenorociți, cari au pierdut picioarele sau mâinele în urma unui accident, pierzându-și cu ele și meseria, cad în sarcina inimelor caritabile, profesând o altă meserie, dacă nu tot așa de cinstită și rentabilă, cel puțin nu și așa de obositoare. Unii devin cerșetori; alții — și numărul acestora este foarte mic — mai demni de menirea lor pe pământ, încearcă să se apuce de vreo altă meserie, care să nu-i ceară întrebuințarea membrului pierdut. Aceștia duc și ei greu de azi pe mâine, muncind înzecit pentru îndeplinirea unei meserii, pe care abea acum o învață; muncesc înainte, fără odihnă, căci «timpul este bani» până când sleiți de oboseală, lipsiți de adăpost, mor pe vreun maidan, ca apoi să li se stabilească identitatea la Institutul Medico-Legal, unde sunt aduși ca necunoscuți.

Pentru acești nenorociți mi-a tras atenția *D-l Dr. N. Minovici* și mi-a inspirat acest subiect de teză. Ași putea spune că lucrarea de față este alarma pe care voește să o dea *D-l Dr. Minovici*, pentru a atrage atenția celor în drept, de modul cum sunt protejați lucrătorii străini de prin alte țări și cât de neomenește sunt tratați ai noștri.

Ne mai spuneă de frumoasele rezultate, la care au

ajuns Societățile de Salvare din Germania și de marea mulțumire sufletească a Medicilor, cari au scăpat dela o moarte sigură pe nefericitele victime ale vreunui accident. Medicii Germani fac serviciul cu totul gratuit, ajutați fiind de un personal inferior bine instruit și cu toții devotați pentru a da ajutor aproapei.

Face apel la noi pentru a-i da ajutor, căci fiecare student dispune de un timp liber pe zi și acest timp ni-l cere, pentru a veni în ajutorul populației Capitalei.

L'am urmat singur la început pe acest Mare binevoitor al celor năpăstuiți de soartă și nu-mi pare rău de bătaia de joc a colegilor mei, căci acum s'au convins cu toții că dela regretatul **Doctor Davila** nus'a mai găsit nimeni, până la înființarea Societății de Salvare, care să facă un serviciu atât de mare locuitorilor din București;—iar cererile de înscriere ca Interni, curg mereu.

Să-mi permită deci, Domnul Doctor Nicolae Minovici ca, după cum am fost cel dintâi care l'am urmat când a fost vorba de Societatea de Salvare, să fiu iarăși cel dintâi care să pun prima piatră la fundamentul pe care se va ridica glorificarea operilor sale, dedicându-i această lucrare, ca un omagiu de cea mai profundă admirație.

Ajungând la sfârșitul studiilor noastre medicale, mai avem o datorie, dar o datorie dulce de îndeplinit: vrem să mulțumim Profesorilor și șefilor de spitale, cari sau devotat pentru instrucția noastră medicală, și pentru a fi dreptți ar trebui să-i cităm pe toți. Domniilor voastre, deci, Profesori ai Facultății de Medicină din București, Domniilor voastre, șefi de spitale, Vă adresăm odată cu mulțumirile noastre și expresia celei mai sincere recunoștințe.

Vă mulțumesc din suflet, *Domnule Profesor Dr. Obreja*, pentru că mi-ați păstrat pe tatăl meu, iar pentru grija părintească ce a-ți avut pentru noi, în tot cursul studiilor noastre medicale, vă voi fi recunoscătorul cel mai devotat.

Vă mulțumesc în speccul Domniei voastre *Domnule Doctor Minovici*, pentru că timp de trei ani ați binevoit să mă țineți pe lângă D-voastră și să mă faceți propriu pentru ajutoarele de urgență. Cunoștințele pe care le posed în această direcție, vi le datorez Domniei voastre; permiteți-ne încăodată de a vă asigura de profunda și sincera noastră recunoștință.

Domnului Doctor Poenaru-Căplesc cari încă dela începutul studiilor noastre medicale, ne-a încurajat și cu vorba și cu fapta, îi datorăm multă recunoștință; să fie sigur că o va avea.

Domnilor Petre Alanasovici și Ionel Protopopescu-Pache, le mulțumim din suflet pentru dragostea ce ne-a arătat totdeauna și îi asigurăm că și noi le răspundem cu aceleași sentimente.

Domnul Profesor Mina Minovici, care a binevoit să ne facă deosebita cinste, primind presidarea tezei noastre inaugurale, să binevoiască de a primi și expresia celei mai calde recunoștințe.

Nu putem să ajungem la sfârșitul ultimului an școlar, fără a exprima toată recunoștința noastră filială, acelorora cărora le datorăm aceea ce suntem: **Mamei și Tatălui meu**, pentru sacrificiile ce și-au impus, le rezerv iubirea și recunoștința mea.

Pentru voi de acum înainte, **Lenuța și Nicușor**, cei mai iubiți de pe pământ, voi consacra toată viața mea.

INTRODUCERE

Transformarea profundă a Industriei și modificările considerabile și continui ale uneltelor de lucru, au avut ca rezultat inevitabil, creșterea numărului și mărirea gravității accidentelor industriale. În toate timpurile s'au produs accidente cu ocazia lucrărilor manuale sau industriale; dar cu toată extensiunea luată de mașinile moderne, proporția accidentelor date prin lucrul manual este mult mai considerabilă decât aceea a accidentelor date prin industriile cele mai complicate și reputeate ca cele mai periculoase.

Și că lucrurile stau așa, avem ca exemplu faptul că o societate Franceză de asigurare contra accidentelor, cere ca primă de asigurare anuală 27 fr. pentru căruțași, 45 lei pentru puțari și numai 8 lei 25⁰/₀ pentru turnători și topitori. Nu este deci decât pe jumătate adevărat că progresul năvălitor al mașinilor moderne a sporit numărul accidentelor; aceste accidente sunt datorite mai mult mediului profesional el însuși decât unei greșeli oarecare. Acest rizic profesional este una din necesitățile, una din condițiile normale ale exercitării unei profesii și după cum întrebuițarea și

schimbarea mașinelor uzate sau deteriorate prin vreun accident, sunt trecute la cheltuelile generale ale oricărui industriaș, tot asemeni și numărul mare al accidentelor ce rezultă din rizicul profesional, trebuesc, printr'o lege, să fie trecute tot la cheltuelile generale ale Industriașului.

Industriașul își asigură vapoarele, clădirile, iă în fiecare an din câștigul său, o sumă care reprezintă întrebuințarea materialului, numără printre cheltuelile generale, accidentele cari pot să ocazioneze stricarea uneltelor sale de lucru; într'un cuvânt își administrează bugetul așa fel ca să poată înlocui printr'o mașină nouă, mașina scoasă din întrebuințare; de ce nu ar face acelaș lucru și pentru această mașină inteligentă care este lucrătorul?

La noi industriașul înlocuește lucrătorul rănit în serviciul său printr'un alt lucrător sănătos, fără ca să dea vre-o despăgubire acestui rănit, fără ca să se mai îngrijească de el. Poate să și moară fără ca să fie cineva responsabil pentru accidentul care i-a cauzat moartea. Imi aduc aminte că la lecția de deschidere a cursului de medicină legală, în anul școlar 1906, Domnul *Professor Minovici* ne-a vorbit între altele și de necesitatea unei legi pentru accidentele muncii, și mai la toate cursurile de deschidere, din anii precedenți, am auzit că Domnia-sa spunea studenților că o astfel de lege este absolut necesară, pentru că lucrătorii, cari își depun toată silința pentru a îmbogăți pe industriaș, nu au nici un ajutor în caz când li se întâmplă vre-un accident; ba mai mult încă, ne spunea exemple în cari lucrătorul murind în urma vre-unui accident, patronul dedea familiei o sumă de bani, — de obicei foarte

mică, — împăcând astfel pe urmașii cari aveau drepturi cu mult mai mari.

Așa stau lucrurile la noi, și sperăm cu nu va mai dură încă mult timp, căci ce poate fi mai omenesc decât să asigurăm lucrătorilor, întrebuițați în uzinele și fabricile cari fac pe patroni milionari, ajutoarele de cari au nevoie în urma accidentelor întâmplare, sau a boalelor contractate în timpul lucrului.

Este și drept și omenesc ca îngrijirile și ajutoarele ce trebuie date lucrătorilor răniți cu ocazia lucrului, să cadă în sarcina patronului.

Unii au primit această propunere, cu condiția însă de a se stabili prin cercetări, a cui este vina că accidentul s'a produs. Credem însă că niciodată nu s'ar ajunge la vre-un rezultat dacă s'ar admite ca întâiu să se cerceteze dacă nu cumva din greșala lucrătorului s'a produs accidentul și apoi să se repare paguba cauzată prin acest accident. În cele mai multe cazuri — drept vorbind — nu este nici greșala patronului, nici greșala lucrătorului: «orice muncă își are rizicul său», accidente fiind trista dar inevitabila urmare a muncii.

În anul 1885 s'a încercat de a se face și la noi o lege bazată pe *rizicul profesional* dar nu știm de ce a rămas tot proiect.

Franța a arătat tuturor țărilor industriale din Europa, calea ce trebuie să urmeze pentru legiferarea accidentelor de muncă, și mai toate au adoptat ca bază a reparațiilor accidentelor muncii: *Rizicul profesional*.

Să vedem acum ce s'ar întâmpla la noi prin facerea unei legi, bazată pe principiul rizicului profesional.

Adoptarea acestui principiu va lăsa în prima linie

în sarcina lucrătorului, toate accidentele produse prin greșala sa. Este incontestabil însă că rizicul profesional nu începe decât acolo unde o responsabilitate vădită devine imposibil de determinat; consecința: 25⁰/₀ din accidente (acelea cari sunt datorite greșelii lucrătorului, neîndemânării și neglijenței lui) rămân fără reparație. Se vede imediat consecințele unei astfel de stări de lucru: fiecare accident al muncii trebuie să fie urmat de o anchetă cu scopul de a determina cauzele; lucrătorul trebuind să demonstreze că accidentul nu a survenit din greșala sa, patronul fiind interesat de a demonstra contrariul.

Unul din primele inconveniente al adoptării pur și simplu al principiului «rizicul profesional» este că fiecare accident al muncii dă naștere la un proces civil între lucrător și patron, proces care se prezintă în condițiuni cu totul speciale, fiindcă singurii martori cari pot fi ascultați — lucrătorii — sunt salariații uneia din părți, camarazii celeilalte. Din punct de vedere pur moral, pentru a evita ca lucrătorul martor să aibă de ales între conștiință și interes, ar fi un mare avantajiu dacă s'ar putea suprima cauza procesului, ridicându-se orice motiv pentru căutarea cauzelor cari au determinat accidentul.

S'ar putea face un compromis, decizându-se ca lucrătorul să fie îndemnitat pentru toate accidentele fără excepție. Dar mai drept ar fi, — ca să nu se mai îngreueze industria cu sarcini mult mai grele ca acelea cari decurgeau din adoptarea rizicului profesional, — să se adopte manopera următoare: în loc de a obliga pe patron la reparația completă de 75⁰/₀ spre exemplu, a accidentului muncii, să-l oblige numai la o re-

parare parțială dar pentru toate accidentele muncii (75⁰/₀ fiind maximul reparației totale).

Această manoperă pe baza maximă de 75⁰/₀ ar avea ca o consecință diminuarea sarcinilor patronale, fiindcă acest maximum ar fi foarte rar atins; în schimb s'ar garantă lucrătorului rănit în toate cazurile, o siguranță necesară, cu scopul de a suprima ancheta asupra cauzelor accidentului precum și lungile procese cari decurg de aci.

Admițându-se principiul rizicului profesional ar fi cu totul natural de a se conveni că în nici un caz nu se va mai căuta, asupra cui cade răspunderea accidentului, mai ales că cercetările acestei responsabilități sunt și lungi și delicate și mai mult încă, în caz de greșală și a patronului și a lucrătorului, este dificil de a împărți responsabilitatea între amândoi.

Astfel, în loc de a obține repararea totală într'un oarecare număr de accidente, lucrătorul obține numai o reparare parțială, dar este asigurat că va profita de această reparație în toate împrejurările, oricare ar fi natura sau cauza accidentului.

Indemnitatea să fie transacțională, în acest sens că ea va fi determinată printr'un contract preexistent între patron și victimă. Rezultă de aci un avantajiu pentru amândoi: de o parte lucrătorul este asigurat că va fi indemnizat pentru orice accident al muncii, pe de altă parte, patronul datorează o indemnitate care va fi totdeauna mult inferioară prejudiciului cauzat, fiindcă în afară de cheltuelile medicale și farmaceutice, această indemnitate nu trece în general de 60⁰/₀ și că în multe cazuri ea ar scădea sub 50⁰/₀, sub 20⁰/₀, sub 10⁰/₀ până chiar ar putea să dispară. În aceste cazuri șeful

industriei ar avea posibilitatea de a-și calcula rizicurile și de a se acoperi prin asigurare.

Acestea ar fi motivele cari ne-au determinat să căutăm posibilitatea introducerii unei legislații naționale, bazată pe principiul rizicului profesional; și în cazul când s'ar face o lege bazată pe acest principiu, cu compromisurile citate, suntem siguri că și patronii și lucrătorii vor fi mulțumiți, iar industria noastră națională, ar merge cu pași gigantici către adevăratul progres.

În prima parte a acestei lucrări ne vom ocupa de spiritul legilor străine, în comparație cu legea noastră (?) relativ la accidentele muncii; vom căuta să explicăm prin exemple, ce trebuie să înțelegem prin fiecare termen propriu din aceste legi;

Într'a doua parte vom arăta cum ce rol ar avea Medicul printr'o lege relativă la accidentele muncii; iar în partea treia vom încerca să propunem înființarea unei *case a Muncii*.

P A R T E A I

CAPITOLUL I.

Legile comparate din: România, Germania, Anglia și Franța.

Art. 998 C. c. «Ori ce faptă a omului cari cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșală s'au ocazionat, a-l repara».

Art. 999 C. c. «Omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin faptă, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau imprudența sa».

Art. 248 C. p. «Oricare, din nedibăcie, din nescotință, din nebagare de seamă, din neîngrijire sau din nepăzirea regulamentelor, va săvârși un omor fără voie, ori va fi fost cauza nevoluntarie de a se săvârși omorul, se va pedepsi cu închisoare dela trei luni până la un an și jumătate cu o amendă dela 26 lei până la 500 lei».

Art. 249 C. p. «Dacă din cauzele precedente vor fi rezultat numai răniri sau loviri, închisoarea va fi dela 15 zile până la 2 luni și amenda dela 26 lei până la 250 lei».

Acestea sunt singurele articole din legislația noastră la cari am putut să ne referim în materie de accidente ale muncii. Zic am putea să ne referim, dar care lucrător îndrăznește să se aventureze într'un proces?! Timbre costisitoare! procedură lungă! plată de avocat! de unde să ia nenorocitul de lucrător sumele necesare pentru a satisface toate aceste cheltuieli? Să ne închipuim că le-ar avea, ce ar obține în cazul când ar câștiga procesul? *Un leu despăgubiri civile.*

Se mulțumește bietul om cu câțiva lei dați de patron pentru piciorul care l-a pierdut, dar proces nu face, căci nu vrea ca odată cu piciorul să-și piardă și locul.

Neprotejat de lege, exploatat de industriaș, lucrătorul în Țara Românească este obligat să-și ducă greutatea luptei pentru existență așa cum o dă Dumnezeu, fără să aibă unde să-și adreseze plângerea în cazuri nenorocite de accident.

Și nu trebuie să ne mirăm de loc, când auzim de *atentate odioase!* contra patronilor.

Avem recent în memorie cazul dela Brăila, în care un lucrător, sdravăn și voinic, care își câștigă pâinea lui și a familiei într'un mod cinstit, rămânând numai o parte de om, în urma unui accident produs în timpul când lucra pentru patronul lui, desperat că nu mai găsește nici de lucru, nici dreptate, îngrozit de gândul că ai lui mor de foame, pe când patronul, în serviciul căruia își perduse picioarele, se scaldă în milioane, ridică mâna armată și împușcă pe patronul care nu a voit să asigure cel puțin pâinea de toate zilele, celorlalte ființe care nu erau de loc vinovate.

Un alt lucrător dela C. F. procedează în același mod

și atentează la viața Directorului General. Ce luptă sufletească trebuie să fi dus acel nenorocit, care până mai eri eră mulțumit că prin munca lui are o pâine asigurată, iar azi a rămas muritor de foame, ce luptă zic trebuie să se fi dat în sufletul lui până să se hotărască de a atentă la vieța aceluia pe care el îl consideră ca vinovat de suferințele lui!

Nu este de vină nici Patronul dela Brăila, nici Directorul General dela C. F., de vină este numai legislația țării noastre.

Nu găsim cuvinte ca să protestăm contra acestor procedee de a se face dreptate, dar observăm că acestea sunt simptome foarte alarmante, cari trebuie să atragă atențiunea celor în drept, ca să ia măsuri urgente pentru facerea unei legi, prin care să dispară liberul albitru în accidente ale muncii.

Spuneam în introducerea la acest studiu, că în anul 1885 s'a încercat să se facă o lege a accidentelor muncii, bazată pe principiul rizicului profesional. S'au deschis și închis de multe ori Corpurile legiuitoare, dar de o astfel de lege nici nu s'a pomenit măcar. Care să fie cauza? Să credem oare că politicienii noștri nu vor să se intereseze de soarta unor cetățeni, cari și ei contribue la înflorirea acestei țări? Sau poate nu a venit momentul. În orice caz îmi fac o plăcută datorie de a urmă sfaturile binevoitoare ale D-rului N. Minovici de a arătă starea lucrătorilor streini în alte țări, stare dată prin legi referitoare la accidente ale muncii. Și încep cu Germania.

PS. Am aflat că Domnul Ministru al Comerțului și Industriei, Domnul Djuvara, a întocmit un proiect

de lege referitor la accidentele muncii, dar pe care nu a putut să-l prezinte Corpurilor Legiuitoare, din cauza seziunii înaintate. Semnalăm cu toată bucuria proiectarea acestei legi, siguri fiind, că această lege va umple o mare lacună ce se simțea în legislația noastră.

GERMANIA.

Legea Germană din 6 Iulie 1884 este cea dintâiu care a consacrat principiul *rizicului profesional*; ea a avut din acest punct de vedere, o foarte mare influență asupra legislațiilor posterioare.

Iată cum legea Germană consideră accidentul muncii: în accident, legea face să între nu numai rănilile, dar chiar procesele patologice interne de natură atât fizică cât și psihică, când ele au fost suferite de victimă printr'un eveniment exterior și subit. Nu este necesar ca rana determinată prin accident, să constituie cauza unică a boalei sau a morții, este de ajuns ca această rană să fie printre cauzele cari au contribuit într'un mod vădit la rezultatul final. Legea Germană nu despăgubește decât accidentele întâmplare în cursul lucrului și sub acest raport este mai puțin largă ca legea franceză.

Indemnitatea tarifată și variabilă după salariu se dă la toți acei cari lucrează în profitul altora, în lucrări agricole, casnice și industriale.

Această indemnitate este plătită de patron ¹⁾, dar

1) Lucrătorul contribuie indirect la asigurarea contra accidentului alimentându-și singur casa de asigurare contra boalei. Această casă suportă o mare parte din cheltuelile la cari dă loc accidentul, căci în timpul celor 13 săptămâni dela început, ea suportă cheltuelile de tratament și indemnitațiile zilnice. Numai dela a 14 săptămână aceste cheltueli cad în sarcina asiguratului.

ea nu se dă decât lucrătorilor cari nu câștigă mai mult de 2000 Mărci pe an¹⁾; cu toate acestea patronul poate să întindă dreptul la asigurare și la salariații cari câștigă mai mult. Această indemnitate se dă de către sindicatul patronilor cari posedă în industria similară.

Adunarea corporațiilor stabilește categorii de rizicuri pentru industriile cari depind de ea.

După rizicurile mai mult sau mai puțin mari pe cari le prezintă, se determină cifra de cotizații ce trebuiesc plătite. Sistemul acesta constituie o grea povară pentru industrie, dacă ne gândim că pentru profesiunea de pietrar, cifra de cotizație este de 28⁰/₀ din salariu și că această cifră poate să crească încă.

Corporația are obligația de a repara accidentul și în cazul când una din aceste asociații dispăre, această obligație cade în sarcina Statului.

Indemnitatea nu se dă decât după o incapacitate de lucru mai mare ca 13 săptămâni. Până la această epocă lucrătorul este indemnizat prin asigurarea contra boalei. Indemnitatea este regulată prin corporațiuni, lăsând liberi pe lucrători de a recurge la Tribunalele locale și în ultimă instanță la *oficiul Imperial* din Berlin care a centralizat toate cesțiunile pe cari le-a adus această lege.

Această jurisdicțiune specială nu este singura diferență pe care o prezintă legea Germană în raport cu legea Franceză, care nu indemnizează cazurile fortuite, și face ca greșala altuia care a cauzat accidentul să intre în Dreptul comun.

1) Asigurarea contra accidentelor, este obligatorie pentru lucrător, dar nu se limitează numai la acei cari câștigă mai puțin de 2000 mărci pe an.

În caz de accident patronul este obligat să dea Poliției locale, o declarație scrisă asupra modului cum s'a produs accidentul.

Orice accident care pare că va aduce o incapacitate de lucru mai mare ca 13 săptămâni, va fi anchetat de poliția locală. Vor lua parte la anchetă: patronul, însărcinatul de afaceri al corporației, însărcinatul de afaceri al Casei Bolnavilor.

Indemnitătea, după 16 săptămâni va fi regulată prin corporația căreia aparține industriașul. Dacă această regulare nu convine lucrătorului, el va apela la judecătorul local, care va recurge la un expert, dacă va fi nevoie.

Din această scurtă expunere vedem că: Medicul nu este chemat să facă certificatul primei constatări; mai mult încă, nici nu este chemat la prima anchetă ca să facă expertiză. Mai mult încă, făcerea anchetei nu este limitată spre ex. între 4—10 zile, ci se va face când se va putea, de aci rezultă că rana are tot timpul ca să-și schimbe caracterul în întregime, până când afacerea va veni înaintea primei instanțe, și că prin urmare s'a deschis o largă poartă simulatorilor, dintre cari foarte mulți, prin mijlocul acestei legi, aspiră să fie considerați ca invalizi sau cel puțin să lungească durata boalei lor.

ANGLIA.

Legea Engleză din 6 August 1897 ca și legea Germană, a adoptat principiul *rizicului profesional*, făcând ca consecințele acestui rizic să fie suportat de patron.

Rizicurile prevăzute de lege sunt toate pagubele corporale cauzate lucrătorului printr'un accident întâm-

plat din cauza și în timpul lucrului. Ca și legea Germană, legea Engleză cere reunirea acestor două condițiuni: relațiunea de cauză și efect între accident și lucru, și producerea accidentului în timpul lucrului.

Accidentele datorite unei forțe majore sau cazurilor fortuite cari survin în timpul lucrului sunt indemnizate de către patron.

Deosebirile pe cari le prezintă legea Engleză țin de spiritul tradițional și de respectul libertății individuale cari totdeauna au fost caracteristice temperamentului Englezesc.

Astfel spre exemplu, dacă greșala lucrătorului este vădită, legea nu se aplică și M. Chamberlain declară de monstruos pe acela care în asemenea împrejurări, ar acorda vreo despăgubire.

În schimb, chiar în această greșală, Dreptul comun este la dispoziția lucrătorului, care poate să probeze culpabilitatea patronului său și această probă făcută câștigă și privilegiile legii speciale din 1897.

Acelaș spirit se observă și în organizarea asigurarilor. Patronii pot să rămână izolați sau să se asocieze dacă vor; ei pot să se înscrie chiar într'o societate de asigurare a lucrătorilor. Pentru ca convențiunile să fie valabile este de ajuns ca «Le Registrar»¹⁾ să dea un certificat prin care să se constate că sistemul adoptat prin învoiala părților, nu este mai puțin favorabil lucrătorului decât legea din 1897

Dacă un accident s'a produs într'o fabrică, el trebuie imediat declarat; dacă accidentul a cauzat moartea sau

1) *Registrar* este un om ales pentru competiția și siguranța caracterului său pentru a fi și conducătorul și aparatorul asociațiilor de lucrători.

o incapacitate de lucru pentru mai mult ca trei zile, atunci se anunță *Medicul certicator* al districtului. Acest medic liberează un certificat de prima constatare la care lucrătorul trebuie să se supuiască sub pedeapsa de a-și pierde dreptul la indemnitate.

Acest certificat nu este propriu legii englezești, ceea ce-i aparține însă este *Medicul informator*, căci iată ce măsuri a luat legea: «Orice lucrător care primește o pensie ca indemnitate, va trebui să se supuiască din timp în timp la examenul unui Medic trimis de patron sau de persoana interesată . . . ».

Certificatul acestui Medic va fi înmănat și patronului și lucrătorului și va arăta situația rănitului în momentul examinării.

«Lucrătorul care va refuza acest examen, sau se va opune, va pierde indemnitatea săptămânală, până ce examenul va avea loc».

Regularea indemnității se face ca și în Germania, de către un comitet, dar dacă una din părți face opoziție, diferendul poate fi judecat de un arbitru unic, care poate fi chiar medicul.

Legea Engleză, recunoaște arbitrilor aceleași drepturi în executarea hotărârii sale ca și ale unui Judecător.

Expertiza poate fi cerută de Tribunalele de prima și a II instanță, ca în toate legislațiile de altfel,

FRANȚA

Legea accidentelor muncii promulgată la 9 Aprilie 1898 modificată de alte 2 legi cu data de 22 Martie 1902 și 31 Martie 1905 conține ca părți esențiale următoarele:

Lucrătorul, care a fost victima unui accident de muncă, este îngrijit pe cheltueala patronului său și de Medicul pe care vrea să și-l aleagă. Cheltuelile medicamentelor și pansamentelor îi sunt de asemenea plătite.

Până să fie vindecat, sau dacă nu se vindecă complet, până atunci când starea sa a devenit definitivă, până ce rănilor au să fie consolidate, adică până ce infirmitățile rezultate din răni nu mai sunt susceptibile de a fi modificate, lucrătorul rănit primește o indemnitate zilnică egală cu jumătate din salariul ce-l primește când lucrează. Dacă rana a lăsat o infirmitate permanentă, lucrătorul primește o *rentă* care se urcă după gravitatea infirmității.

Regularea rentei se face după bazele următoare: dacă rana a lăsat o incapacitate absolută permanentă, *renta* este egală cu două treimi din salariul său; dacă incapacitatea permanentă este parțială, *renta* este egală cu jumătate din reducerea ce accidentul a făcut salariului.

În cazul când lucrătorul moare din cauza rănilor, văduva sa, copiii lui, ascendenții sau descendenții cari erau îngrijiți de el, primesc o pensie viageră; cheltuelile de înmormântare sunt în sarcina patronului.

Legea a regulat deasemenea și procedura, făcând-o cât de lesnicioasă posibil, neatrăgând nici o cheltueală și nici o dificultate pentru lucrător. Accidentul trebuie declarat la Primărie în 48 ore după ce a avut loc. Dacă lucrătorul nu a reluat lucrul în cele 4 zile ce urmează, Patronul trebuie să depună la Primărie un certificat medical, în care să se arate starea victimei, urmările po-

sibile ale accidentului și epoca când ar fi posibil să se cunoască rezultatul definitiv. .

Judecătorul de pace, judecă în ultimă instanță contestațiunile relative la indemnitațiile ce se acordă incapacităților temporare.

Dacă ambele părți sunt de acord pentru a recunoaște că rana va lăsa o incapacitate permanentă, sau una din părți pretinde aceasta, în baza unui certificat medical, Președintele Tribunalului convocă părțile și dacă amândouă acceptă o aceeaș regulare a accidentului, Președintele sancționează acest acord și dă o hotărîre care fixează definitiv țifra indemnitații. Aceasta este o *impăcare*.

Dacă împăcarea nu s'a putut face, sau dacă existența unei incapacități permanente este contestată, afacerea se trimite Tribunalului civil. În urmă poate fi trimisă Curții de Apel dacă părțile sau una din ele nu acceptă judecata primei instanțe. Hotărîrea apelului poate fi atacată prin Casație.

În fine la, cererea unei părți, care crede că starea rănitului s'a ameliorat, sau agravat, Procesul se poate revizui după trei ani dela ultima hotărîre.

Drepturile și datoriile Medicului în legea Franceză, le vom expune într'un capitol separat.

Din cele expuse până acum, vedem că mai toate legile pentru accidente muncii au rezultat din acelaș fenomen economic și social și mai toate derivă din legea Germană.

Punctul comun al tuturor legilor în vigoare este *Risicul Profesional*.

Indemnitatea acordată la toate accidente a nece-

sitat și aranjarea lor pe categorii și intervenția Medicului pentru determinarea categoriei în care intră accidentul precum și indemnitatea respectivă.

Cu toate aceste puncte comune, legile actuale au între ele deosebiri considerabile, deosebiri produse prin geniul particular al fiecărui popor și care se resfrânge asupra rolului încredințat Medicului.

Cu toate aceste deosebiri putem să sistematizăm legile actuale în 3 grupe :

1. *Grupul German*, autoritar, în care libertatea individuală dispăre sub grupul la care este unit lucrătorul și în care nu se ține seamă de greșala subiectivă, ci numai de faptul obiectiv. Constrângerea legală se exercită peste tot, iar judecătorul aplică o indemnitate prevăzută și tarifată dinainte. Legea a prevăzut totul, a regulat totul și în ea nu subsistă nici o inițiativă, nici o responsabilitate.

Rezultă, că în acest grup de legi rolul Medicului este redus la minimum: Expertiza este foarte puțin posibilă.

Grupul Anglo-Saxon este diametral opus grupului precedent de care se deosebete prin caracterul său individual și liberal.

Legea proteje pe lucrător, dar ea păstrează responsabilitatea și liberul arbitru al fiecăruia; greșala gravă a lucrătorului sau a patronului intră deopotrivă în prevederile Dreptului Comun.

Cea mai mare libertate este lăsată patronului în organizarea asigurării sale, precum și judecătorului în evaluarea indemnității care poate să oscileze între un Maxim și Minim prevăzut în lege.

Părțile se pot sustrage dela lege prin adoptarea unui contract particular.

Această lege esențial liberală dă mari puteri Medicului: el liberează certificatul primei constatări, asistă la arbitragiu pe care poate să-l facă chiar el singur și poate să fie chemat ca expert la toate instanțele Judecătorești.

Intre aceste 2 tipuri extreme: a regimului liberal reprezentat prin legea Engleză și a regimului autoritar German se așează tipul mixt: Legislația Franceză.

Și aici avem obligația asigurării dar și libertatea în alegerea asigurătorului. Greșelile grave nu se judecă prin Dreptul comun. Caracterul transacțional al indemnității; Cazurile fortuite nu intră în rizicul profesional. Rănitul are toată libertatea în alegerea tratamentului și a Medicului care să facă certificatul primei constatări.

Acest sistem mixt ne pare cel mai bun, mai ales dacă îl comparăm cu sistemul german, care face din rănit o entitate mecanică care în mod automat va fi redat lucrului. Sistemul Englez dă toate garanțiile de ordin Medical, rănitului, dar, din respect pentru libertatea individuală, lasă câmp liber tuturor întâmplărilor după urma cărora lucrătorul poate să-și piardă dreptul la indemnitate. Cu toate acestea, dacă legea Franceză s'ar complectă prin dispoziția celei Engleze care prevede ca lucrătorul să fie examinat de Medicul asigurătorului sau Medicul oficial numit pentru acest scop, atunci legea Franceză ar completa garanțiile ce le oferă celor interesați, devenind astfel superioară tuturor legilor existente.

Până acum am tot vorbit de accidente ale Muncei, dar ce trebuie să înțelegem prin Accidentele Muncei?

CAPITOLUL II

Ce se înțelege prin „Accidentele Muncii“

Toate legislațiile streine încep cu primul articol care spune: «accidentele survenite prin lucru sau cu ocazia lucrului în exploatațiunile în care se întrebuințează o mașină pusă în mișcare de o forță alta decât a omului sau animalelor, dă drept victimei sau reprezentanților săi, la o indemnitate din partea șefului întreprinderii, cu condiție ca întreruperea să fi durat mai mult de 4 zile».

Cum se vede, în nici o lege nu se definește ce trebuie să înțelegem prin accident al muncii.

Un lucrător este atins de o colică de plumb; iată un accident survenit prin lucru și cu toate acestea, acest accident nu este considerat ca un accident al muncii.

D-l *Paullet*, Directorul asigurărilor și prevederilor sociale dela Ministerul de Comerț din Paris, zice că prin accident al muncii trebuie să înțelegem numai «rezultatul unei acțiuni exterioare și bruscă în cursul Muncii». Nici boalele profesionale, consecințe îndepărtate ale oboselei și insalubrității meseriei, nici un accident survenit în viața individuală a unui lucrător, în afară de viața industrială nu pot să dea drept la despăgubiri.

După D-l *Bourgeois*, accidentul este un eveniment brusc și violent.

Intr'o circulară Ministerială se definește astfel accidentul Muncii. «Orice leziune corporală provenită din acțiunea unei cauze exterioare bruscă».

Accidentul constă deci în orice eveniment care, survenind brusc prin faptul lucrului sau cu ocazia lucrului, aduce o leziune a organismului.

Accidentul astfel înțeles presupune intervenția unei cauze violente exterioare determinând un traumatism. Dar se poate întâmpla ca un lucrător fără să fi primit leziuni corporale, este atins de un atac de histerie sau histero-neurastenie¹⁾, cu ocazia unei catastrofe întâmplate pe șantierul său. Această afecțiune după *Vibert* trebuie de asemenea considerată ca accident al Muncei.

Dar ce a vroit legiuitorii să înțeleagă prin «faptul lucrului» sau cu «ocazia lucrului»? Precis nu se poate ști. Am putut spune că prin aceste expresiuni trebuie să înțelegem, orice leziune având o cauză inerentă lucrului, sau fiind în legătură cu lucrul, d. ex. Un lucrător al C. F., mergând la lucru este tamponat; după unii Magistrați acesta ar fi un accident al Muncei; după alții, conform dispozițiilor legale că «numai în timpul lucrului sau cu ocazia lucrului» nu poate fi considerat ca accident al Muncei. «Atâtea hotărâri câți judecători».

Mr. *Sachet*, pentru a explica cuvintele «prin faptul lucrului» sau cu «ocazia lucrului» definește astfel Munca: «îndeplinirea funcțiunii cu care a fost însărcinat lucrătorul, într'o exploatație industrială» deci «prin faptul lucrului» se înțelege că accidentul s'a produs în cursul îndeplinirii funcțiunii speciale a lucrătorului și prin lucrarea sa. Această consecință directă este legată prin legătura cea mai strânsă de cauzalitate și nu mai lasă loc la nici o interpretare.

A doua modalitate după care accidentul se poate produce este acesta «cu ocazia lucrului».

Aceste cuvinte stabilesc o relațiune indirectă între

1) Nevrozele traumatice de D-l Profesor Dr. Marinescu.

accident și cauza căreia trebuie să-l atribuim, și lasă un câmp destul de larg interpretării.

Am putea să precizăm întrebunțarea acestei expresiuni, cu toată relativitatea sa, examinând diversele ipoteze în care poate să se producă accidentul.

În afară de lucru, adică în timpul întreruperii muncii, trebuie să distingem două cazuri posibile: mai întâi în afară de Uzină se poate produce un accident, în acest caz nu poate fi vorba de răspunderea Patronului; în al 2-lea caz, lucrătorul a rămas la dispoziția patronului fie înăuntru fie în afară de Uzină. Mă explic: Un lucrător ia masa într'o cantină a fabricii, sau vine la lucru cu un tren al fabricii, dacă în aceste cazuri i se întâmplă vreun accident, este responsabil patronul? noi credem că da. Mai mult încă: dacă lucrătorul lucrează în plin aer și întrerupând lucrul din cauza ploiei, se adăpostește într'o clădire a Uzinei; sau, în timpul repauzului, dormind într'un loc al uzinei, dacă în aceste cazuri se întâmplă un accident, Patronul este iarăși responsabil.

O altă modalitate: Accidentul se poate produce cu ocazia lucrului și în cursul lucrului, fără ca lucrul lui să fie cauza accidentului, adică este atins de o violență străină de lucrul său. s. ex.

Un lucrător ocupat cu cizelarea unei piese, îi cade o macara în cap; în acest caz se pot ivi două ipoteze: 1) sau accidentul s'a produs din neglijența patronului și atunci indemnitatea, în virtutea caracterului său tranșacțional, este acordată victimei; 2) sau greșala lucrătorului este evidentă și în acest caz neavând dreptul la indemnitate, poate să recurgă la dreptul comun.

Dacă accidentul este datorit unei cauze fortuite, unei

cauze necunoscute, unei cauze străină de lucrul lui, cum ar fi o explozie într'o casă vecină, legea tot trebuie să se aplice.

Dar dacă accidentul s'a produs printr'o cauză de forță, majoră cum ar fi cutremure, inundații, trăzniri, trebuie să se aplice legea?

Noi credem că în aceste cazuri lucrătorul rănit prin cataclism, fiind în aceleași condiții de rizic ca și lumea cealaltă, rizicul profesional nu mai poate fi pus în joc ; «cum am putea să-l protejăm contra marelui rizic al omenirii?

Presupunem o a treia ipoteză : accidentul este datorit unei a treia persoană ; dacă accidentul s'a produs în timpul lucrului și prin greșala unui alt lucrător sau funcționar al patronului, accidentul este în strânsă legătură cu lucrul și deci legea se va aplica. Dar dacă accidentul se produce în timpul lucrului și din greșala unui străin: atunci este mai bine, credem, ca lucrătorul să se adreseze dreptului comun, afară numai dacă patronul nu recunoaște că lucrul lui l'a expus la acest accident.

Ne mai rămâne o singură ipoteză pentru a ajunge să scoatem o definiție aproape exactă a accidentelor muncii : Un lucrător fără să prezinte leziuni corporale, este lovit de un acces de histerie sau histero-neurastenie în urma unei mari catastrofe survenite pe șantierul său ; este aceasta un accident al muncii? Da, căci după definiția germană «accidentul este un fapt anormal și străin în cursul lucrului, care se produce pe neprevăzute, și a cărui consecințe sunt vătămătoare sănătății și vieții».

În spiritul legii germane, accidentul muncii este un

eveniment care cauzează victimei moartea sau o pagubă în sănătatea fizică sau psihică. *Oficiul Imperial din Berlin* a hotărât precis că nu numai rănilor exterioare, dar chiar procesele patologice organice interne, de natură atât fizică cât și psihică, trebuie să fie considerate ca accidente ale muncii, când ele rezultă din acțiunea unui eveniment exterior și subit. (Printr'un eveniment întâmplat așa fel ca pe deoparte momentul când el a intervenit să poată fi exact precizat, iar pe de altă parte timpul în care victima a suferit acțiunea lui, să fie relativ scurt). Este prea puțin important dacă urmările acestui eveniment sunt imediate sau tardive.

Grație acestor definițiuni expresive, legea germană admite accidente ale muncii fapte ca acestea :

Cărbunele contractat într'un atelier unde se manipulează peri de cal carbonos; înțepătura de inoculațiune nu este ca un eveniment exterior subit, căruia putem să-i determinăm exact momentul acțiunii și nu se face într'un timp relativ scurt?

Înțepăturile de insecte cari au determinat moartea, cu simptome de cărbune, unui inspector de păduri, care vizită în interesul serviciului, o pădure băltoasă, plină de insecte.

Congelăția piciorului la un copil de grajd, care, însărcinat de patronul său ca să ție câinii la o vânatoare, — a fost constrâns de a șede în acelaș loc cu picioarele în zăpadă și într'un timp destul de lung, din care cauză i-a degerat piciorul stâng: acțiune exterioară, precisă și circumscrisă.

În consecință cu cele expuse până aci, adoptăm ca cea mai bună definiție a accidentelor Muncii pe cea

dată de Dr. *Thoinot* «Orice rană externă, orice leziune chirurgicală orice leziune medicală, toate turburările nervoase psihice, cu sau fără leziune concomitentă, rezultând din acțiunea subită a unei violențe exterioare, intervenind în timpul lucrului sau cu ocazia lucrului precum și orice leziune internă determinată printr'o sfortare violentă în cursul lucrului, se poate considera ca accident al Muncei».

Cuvântul «violență exterioară» trebuie luat într'un sens foarte larg aplicându-se și la acțiunea agenților fizici ca frigul și căldura; tot astfel insolația și conje-lația poate fi uneori considerată ca accident al Muncei.

CAPITOLUL III.

Despre Indemnitate

Ori decâteori un accident a survenit unui lucrător prin faptul lucrului, întâmplat pe când eră în serviciul unui Industriaș, acesta este obligat de a repară pre-judițiul cauzat victimei, prin vărsarea unei indemnități. Această indemnitate este bazată pe sacrificii din partea ambelor părți.

Dar la stabilirea indemnității trebuie să avem în vedere toate complicațiunile mecanismului variat cari pot să modifice fisionomia patologică a accidentului; căci alătura de boală avem pe bolnav, alătura de acci-dent este victima cu constituția și racilele ei anteri-oare, cari vor lucra în mod propriu față de accident; vom putea să vedem din această cauză: fie o stare morbidă preexistentă, agravată prin accident, — fie fe-nomenele patologice determinate prin accident, agra-vate prin stare morbidă anterioară.

Oficiul Imperial German a stabilit în principiu că nu este necesar ca rana determinată prin accident să constituie cauza unică a boalei sau a morții; este suficient ca această rană să fie printre cauzele cari contribuie în mod eficace la rezultatul final.

Rezultă de aci că dreptul la indemnitate există, când în urma unei afecțiuni preexistente, urmările accidentului se arată mult mai grave, — sau aduc mult mai ușor incapacitatea de muncă sau moartea.

Este același lucru dacă rana cauzează singură incapacitatea sau moartea, sau acestea sunt rezultatul unirii cu alte procese morbide. Corporația este obligată să plătească victimei o indemnitate chiar dacă traumatismul nu a făcut altceva decât să agraveze o stare morbidă preexistentă.

În Franța nu pare să între în intențiunile legiuitorului de a aprecia prejudiciul având în vedere pe lângă accident și starea anterioară a rănitului căci «Indemnitațiile nu snt datorite decât consecințelor directe și imediate ale accidentului, și nicidecum pentru agravările rezultând din leziuni sau infirmități preexistente».

Cu toate acestea, sunt cazuri unde chiar Tribunalele Franceze, forțate de logică și deducțiuni Medicale, aprobă despăgubiri. Ex. — Tribunalul din *Saint-Quentin* (După Thoinot)

Un lucrător X, lucrând ca modelator la o construcție, cade după schelă și are o contuzie în tlancul drept; după un an moare. — Contuziunea pareă fără importanță însă medici constată că la acest individ *arterio-scleros*, la care rinichii funcționau rău, traumatismul a rupt echilibrul de sănătate instabilă și din această cauză individul nu a putut să se mai scoale.

Tribunalul motivează acordarea rentei urmașilor în modul următor: Având în vedere că contuziunea suferită de X în căderea sa,—contuziune care la un lucrător sănătos, nu ar fi adus decât o incapacitate temporară de cel mult 15 zile — a avut ca efect de a-i produce fenomene de insuficiență renală cari au rupt echilibrul instabil, făcând ca vechea lui boală, — arterioscleroza — să evolueze mai repede spre moarte, că grăbită și prematurată această moarte a fost consecința traumatismului, care prin efectele sale asupra unui organism pe care îl debilită o boală anterioară, a precipitat desnodământul fatal și a terminat o existență care ar fi putut să se prelungească, dacă căderea n'ar fi determinat la el în acelaș timp cu contuziunea și fenomene de insuficiență renală, senn manifest al agravării boalei de care el suferea . . . pentru aceste motive Tribunalul acordă etc...

Prin acest exemplu stabilim în deajuns relațiunea dintre cauză și efect între accident și moarte prin agravarea boalei de care suferea, căci cu toată boala lui, dacă nu intervenea traumatismul el putea să trăiască și să lucreze încă mult timp.

CAPITOLUL III.

Incapacitate.

Consecințele accidentului din punct de vedere legal sunt în număr de trei :

Incapacitate temporară ;

Incapacitate permanentă parțială ;

Incapacitate permanentă absolută.

Fiecare din aceste categorii este caracterizată prin

alocațiunea unei indemnități diferite. Incapacității temporare i se atribue o alocațiune egală cu jumătate salariu ;

Incapacității permanente absolute i se atribue o alocațiune egală cu $\frac{2}{3}$ din salariu.

Incapacității permanente parțială i se acordă o alocațiune egală cu $\frac{1}{2}$ din reducerea pe care accidentul a făcut-o salariului.

Vom examina fiecare fel de incapacitate în parte, iar la urma acestui capitol vom arăta ce trebuie să înțelegem prin *Consolidare*.

Incapacitate temporară.

În sensul strict și exact al cuvântului, incapacitatea temporară este perioada ce se întinde din momentul ce lucrătorul este rănit până când este vindecat și poate relua lucrul tot așa de bine ca și înaintea accidentului.

Dar cum prin lege, termenul «incapacitate temporară» este sinonim cu jumătate salariu el a luat o întindere mai mare decât aceia care i-ar fi convenit mai logic. El se aplică, afară de sensul precedent, la perioada în care rana sau afecțiunea accidentului este în evoluțiune, perioadă care se termină la ceea ce numim «consolidare», adică momentul unde infirmitatea ocazionată de rană, a devenit definitivă, fie că lasă o incapacitate permanentă parțială, fie că lasă o incapacitate permanentă absolută ; chiar în acest ultim caz și chiar atunci când incapacitatea absolută putea să fie prevăzută dela început, este loc de a distinge în situația lucrătorului, o primă perioadă în timpul căreia

el va luă ca indemnitate, jumătate salariu, așteptând momentul, forțamente îndepărtat, când i se va acorda renta.

În toate aceste cazuri, perioada de incapacitate permanentă, încetează când rana nu mai necesită nici un tratament, înțelegând prin acest cuvânt «tratament» și repauzul care adeseori este necesar, când îngrijirile medicale nu mai au rațiune de a fi.

În rezumat deci, incapacitatea temporară este :

a) Starea lucrătorului care, rănindu-se în cursul lucrului, se va vindeca complet, având aceeași capacitate de lucru ca și mai înainte de accident.

b) Starea lucrătorului a cărui rană trebuie să se termine la incapacitate permanentă parțială, neputând să-și reia lucrul tot timpul cât va fi sub îngrijire. Ea durează din momentul rănirii până în momentul consolidării.

c) Starea lucrătorului, a cărui rană trebuie să se termine la incapacitatea permanentă absolută, în tot timpul cât îngrijirile medicale îi sunt necesare, adică din momentul rănirii până în momentul consolidării. Toate aceste trei stări reprezintă o fază a rănirii în care :

1. Alocațiunea servită este aceeași de $1/2$ salariu ;
2. Îngrijirile medicale sunt necesare.

Incapacitate permanentă absolută.

Este acea stare în urma căreia lucrătorul rămâne «un rest de om» ca să zic așa. Individul atins de această incapacitate primește o rentă anuală egală cu $2/3$ din salariu. Sunt considerate ca incapacități permanente absolute: Cecitatea, pierderea completă a

ambelor mâini sau picioare, sau orice infirmitate punând pe victimă în imposibilitate de a-și câștiga existența.

Aceste definițiuni nu au pătruns în legea Franceză, și de aceea Tribunalele recurg la Medici Experti, când trebuie să hotărască o incapacitate absolută.

Această cestiune este foarte importantă căci dacă lucrătorul este declarat în stare de *incapacitate absolută*, el ia ca *rentă viageră* $\frac{2}{3}$ din vechiul său salariu, pe când dacă va fi considerat că a pierdut *aproape* toată capacitatea de lucru adică 95 0/0, el va primi ca *rentă viageră* ceva mai puțin ca $\frac{1}{2}$ din salariul său. Ex. dacă lucrătorul câștigă 2400 fr. pe an, el va primi în primul caz 1600 fr., iar în al II-lea 1104 fr. ca rentă.

Trebue să știm că incapacitatea absolută nu însemnează pentru lucrători imposibilitatea de a relua vechiul meșteșug, ci imposibilitatea de a lucra ceva pentru a-și câștiga existența.

Se va putea susține că un orb, că un ciung sau un schiop, este capabil de a câștiga ceva. Dar salariul pe care ar putea să-l aibă la rigoare, este așa de aleatoriu și va fi în toate cazurile așa de mic, încât de sigur Tribunalele nu vor ține seamă de aceste considerente.

În alte cazuri incapacitatea absolută rezultă din infirmități cari la prima vedere par mai puțin grave, și pe cari legea nu a putut să le enumere și să le precizeze. Astfel o fractură neconsolidată a coapsei, lăsând o pseudoartroză, care face pe lucrător incapabil de a se spijini pe picior și care îl condamnă de a se târi în cârji, constituie o incapacitate absolută.

Sunt unele cazuri de nevroze traumatiche, de fracturi ale craniului cari au lăsat turburări cerebrale grave. În aceste cazuri lucrătorul nu este numai incapabil de

a lucra, dar chiar de a se îngriji. Aceasta este iarăş un caz de incapacitate permanentă absolută.

D-l Profesor Minovici, mi-a procurat un caz foarte important relativ la incapacitatea permanentă absolută. Înainte de a-l expune, ȋiu să arăt că victima a intentat proces la Tribunalul Ilfov în ziua de 3 Aprilie 1907, proces care s'a repartizat la Secȋia III, cu Dosarul 2925/907 şi care proces nici acum nu s'a terminat, deşi accidentul s'a întâmplat la 11 Octombrie 1906.

Individul Eduard Blum, de 41 ani, supus Austro-Ungar, căsătorit, cu 2 copii, domiciliat în Strada Isvor 36, fiind angajat ca lucrător tinichigiu, la învelirea construcȋiei Funcȋionarilor Vamali din Predeal, pe când lucrează pe o schelă, în ziua de 11 Octombrie 1906, la un moment *rupându-se* schela, individul cade dela o înălȋtime de 12 metri. Fiind transportat imediat la Spitalul Comunal din Sinaia, stă în serviciul Domnului Dr. Mamulea până la 11 Februarie 1907, când este concediat. Fiind adus în Bucureşti, chiamă în judecată pe Antreprenor, iar Tribunalul numeşte o comisiune de Medici cari să examineze pe reclamant. Din raportul Comisiei se constată că: Eduard Blum prezintă în urma accidentului următoarele leziuni:

Fractura extremităȋii antebraȋului stâng cu ankiloza pumnului; Fractura extremităȋii gambei drepte cu ankiloza articulaȋiei; are dureri în şira spinării, regiunea lombară. Are incontinenȋa de urină. Umblă târând picioarele şi sprijinit de 2 bastoane. Are ametele. Pe spate, deasupra şanȋului interfessier în regiunea coocigienă prezintă o cicatrice neregulată violacee cu re-tracȋiuni şi aderenȋe, mare ca 2 lei.

Cu toate că aceste leziuni au provocat o incapacitate permanentă absolută, Tribunalul nu s'a pronunȋat încă.

Incapacitate permanentă parțială.

În caz de incapacitate parțială, capacitatea de lucru a victimei nu dispare complet, ea este numai diminuată. Individul poate să lucreze dar cu mijloace restrânse și pentru a-l recompensa, legile îi acordă o rentă egală cu $\frac{1}{2}$ din reducerea pe care accidentul a făcut-o salariului. În general, nu se repară orice prejudiciu corporal cauzat individului, ci numai acele prejudicii susceptibile de a micșora puterea de muncă. Ex. Un lucrător care pierde dinții 2, sau 3, nu își micșorează capacitatea de lucru.

Se poate întâmpla ca consecințele unei răni să fie nule pentru lucru profesional propriu zis; dar să lase o jenă care în anumite cazuri ar constitui o incapacitate permanentă și poate și absolută. Exemplul următor ne va explica mai bine ce vrem să zicem: Tribunalul Narbone 25 Iulie 1900, se explică astfel:

«Fiind că munca cu piciorul ce îndeplinește T..., care este lucrător la terasament, nu pare de loc mai dificilă prin lipsa celor 4 degete dela picior, că numai mersul este puțin jenat; dar este evident însă, că rănilile căpătate, reduc într'o anumită măsură, dacă nu puterea de muncă a lui T..., dar profitul pe care-l trăgea din acel lucru, suferind dificultăți în mers pentru a se duce la lucrul său, mai ales dacă este la oarecare depărtare; și astfel, fiind obligat de a căuta ocupație într'un rayon mai restrâns decât ceilalți lucrători de profesia sa, că munca lui T..., va fi depreciată oarecum de șeful său, pentru aceste motive acordă....».

Un alt exemplu:

«Un lucrător la un terasament își pierde un ochiu,

printr'un accident de muncă; patronul pretindea că nu are să-i plătească renta, capacitatea profesională nefiind micșorată de loc. În adevăr așa stau lucrurile când este vorba să ne apărăm interesele; dar dacă printr'o întâmplare nenorocită, acest lucrător perde și celalt ochiu? credem că pentru cazuri de așa natură să se invoace incapacitatea permanentă parțială acordându-se o rentă.

Chestiunea cea mai importantă este de a evalua reducțiunea pe care accidentul a făcut-o salariului său, cu alte cuvinte să evaluăm descreșterea permanentă a validității, sau a valorii profesionale suferită de rănit în urma accidentului. Căci a spune că un individ a suferit în validitatea sa, în valoarea sa profesională, o diminuare de 50% , aceasta înseamnă că el nu mai poate să câștige decât $\frac{1}{2}$ din ceea ce câștigă, adică că salariul său s'a redus la $\frac{1}{2}$.

De și aceste considerațiuni privesc numai Tribunalul, totuși sunt cazuri unde medicul expert este chemat să-și dea părerea.

Trebue însă să știm că un acelaș accident, nu are aceeași consecință în 2 industrii diferite. s. ex. Un tinichigiu perzând un picior perde și meșteșugul, pe când un gravor, nu suferă prin acelaș accident, decât o depreciere profesională foarte mică. Dacă din contra Gravorul și-ar perde degetul mare, ar fi aproape incapabil de-ași continua meseria.

Industriașii pentru a scăpa de procese au tarifat totul: atât pentru un ochiu!¹⁾ atât pentru un picior; iar sumele sunt trecute în tablouri cari acum sunt răs-pândite în toată lumea . . . industrială.

1) «Cât costă un ochiu» de D-I D-r Stanculeanu.

Profesorul *Brouardel* a întocmit niște tabele cari poartă numele de tabelele lui Brouardel. Prin ele se evită plictiseala estimațiunilor așa de diferite dela un Tribunal la altul; mai au avantajul de a fi înlesnitoare pentru acordul amiabil între lucrătorul rănit și patron. Lucrătorul cetindu-le poate să vadă bine paguba ce a suferit și deci să-și formuleze pretențiile în acest sens.

Dar dacă avem vre-o însărcinare ca expert, aceste tabele trebuie să ne servească numai de bază, căci au defectul de a nu fi deloc elastice. Alături de accident este rănitul și doi răniți atinși de o aceeași infirmitate sunt tot așa de diferiți între ei în condițiile intime ca și 2 cardiaci atinși de insuficiența Mitrală.

Mai sunt și alți factori pe cari trebuie să-i avem în vedere: vârsta rănitului, condițiunile așa de variate în care se poate produce accidentul, valoarea generală a individului care poate să-i permită sau nu de a-și crea o nouă situație. În ce tablouri pot să între acești factori de apreciație, de o importanță așa de capitală?

Apoi în aceste tabele nu se ține compt deloc de *profesie* și prin exemplul de mai sus, am văzut de ce mare importanță este.

Sunt cazuri de infirmități complexe pe cari nu le găsim trecute în nici o tabelă. s. ex.:

Un lucrător căzând în cap are o fractură a ambelor stânci ale temporalilor, și o fractură la nivelul cotului stâng. Din rana sa îi rămâne ca infirmități permanente: paralizia facială stângă periferică totală, care îi face figura respingătoare, hidoasă; surditate totală la stânga; diminuarea acuității auditive la dreapta; ankiloza totală a cotului stâng. În ce coloană de tabele vom căuta estimațiile în acest caz?!

Vedem din aceste exemple că tabelele de evaluare nu trebuie să fie decât o simplă bază pe care ne vom sprijini în rezolvarea diferitelor chestiuni proprii.

Oficiul Imperial German proclamă că apreciațiunea gradului de incapacitate nu trebuie să se bazeze pe formule stabilite pentru totdeauna, dar pe considerațiunea tuturor condițiilor proprii rănitului în cauză.

Credem că este cu totul impracticabil de a fixa un tarif matematic de indemnizații pentru fiecare fel de rănire sau pentru pierderea unui membru.

Fiecare caz are particularitățile sale și pentru o aceeași rană, diminuarea de validitate poate să varieze cu orice particularitate inerentă rănitului (vârstă, sex, tseara de sănătate generală fizică sau psihică).

Consolidare.

Acest termen, atât de impropriu în legislatură, este cât se poate de important de a fi cunoscut, căci el exprimă un fapt, o dată de importanță capitală în materie de accidente ale muncii. Ca să înțelegem ce înseamnă «consolidare» vom lua un exemplu: Un lucrător este rănit în timpul lucrului; această rană este de așa natură că nu trebuie să se vindece pe deplin ci lasă o incapacitate permanentă parțială, care va scobori valoarea industrială a lucrătorului, permițându-i însă reluarea lucrului cu o capacitate micșorată.

Va ajunge un moment când îngrijirile medicale vor fi terminate, când lucrătorul nu va mai aștepta dela medici nici o îmbunătățire în infirmitatea sa locală. În acest moment el va putea să-și reia lucrul cu noua sa capacitate și tot în acest moment va înceta de a

primi alocațiunea egală cu $\frac{1}{2}$ salariu pe zi, pentru a începe să primească renta de incapacitate permanentă, proporționată cu gradul său de infirmitate.

Momentul acesta, când trei condițiuni capitale intim legate unele cu altele se găsesc reunite poartă numele de «consolidare».

Deci «consolidare» este atunci când :

- a) Starea fizică a rănitului nu mai este susceptibilă de nici o îmbunătățire ;
- b) Reluarea lucrului poate să înceapă ;
- c) Regimul de rentă corespunzând incapacității permanente parțiale ia locul regimului de jumătate salariu zilnic.

Consolidarea apare egal în materie de rană comportând eventualitatea unei infirmități totale și plecând dela o incapacitate permanentă absolută a lucrului. Ea exprimă aici momentul când tratamentul rănei fiind complet terminat și îngrijirile medicului de aci înainte inutile, regimul rentei corespunzând incapacității totale a lucrului se va substitui alocațiunii de jumătate salariu, servit în timpul tratării rănei.

Din acestea, se vede importanța capitală a noțiunii de «consolidare», noțiune care interesează și pe medic și pe magistrat.

Pe *medic* căci el trebuie să decidă : dacă perioada tratamentului rănei este terminată ; la ce moment tratamentul a fost terminat și infirmitatea va putea fi considerată ca invariabilă.

Pe *magistrat* căci el bazându-se pe avisul medicului, decide de momentul înlocuirii regimului de rentă în locul celui de alocațiune zilnică.

CAPITOLUL IV.

Moartea în urma unui accident al muncii.

În nici o lege străină nu am găsit ce procedură se urmează, când accidentul muncii a fost urmat de moartea lucrătorului.

Mai totdeauna judecătorul de pace ordonă autopsia, dacă o crede necesară, fie când *buletinul de declarație* indică că moartea a fost imediată, fie când lucrătorul sucombând mai târziu în cursul tratamentului, moștenitorii informează pe magistrat că decesul s'a produs.

Se poate zice că afară de cazurile unde cauza morții este absolut evidentă, s. ex. când lucrătorul este omorât imediat printr'un traumatism enorm, autopsia este aproape totdeauna necesară pentru a stabili cauza reală a morții și a evita contestațiunile ce s'ar putea ivi mai târziu, adică la un moment când desgroparea cadavrului, nu ar mai permite nici o concluzie utilă.

Moștenitorii lucrătorului mort au datoria de a probă că moartea rezultă dintr'un accident al muncii, deci și ei au interesul de a cere facerea unei autopsii.

Dar uneori, poate chiar patronul să ceară facerea autopsiei, când bănuiește că lucrătorul ar fi murit în urma unei boale neaccidentale sau pentru a evita orce contestațiuni ulterioare.

Or câteori un individ moare deodată sau puțin după ce a primit o rană de aparență puțin gravă, trebuie să ne închipuim că el eră atins de una din acele leziuni mai mult sau mai puțin latente, cari expun la moarte subită. Autopsia este indispensabilă în acest caz.

Câteodată, prin autopsie, se constată că moartea

este rezultatul rănii care eră mult mai gravă în realitate decât în aparență, și atunci drepturile lucrătorului sunt stabilite fără nici o contestație.

Câteodată autopsia stabilește că rana eră foarte ușoară, că ea nu a fost decât cauza ocazională, neînsemnată a unei morți subite, devenită inevitabilă printr'o leziune organică anterioară, și în acest caz interesele patronului, pe care legea îl proteje de asemenea, sunt salvate.

Când lucrătorul sucombă mai mult sau mai puțin târziu după accident, este încă necesar, în foarte multe cazuri, de a recurge la autopsie, pentru a determina cauzele reale ale morții.

Un caz interesant din punct de vedere juridic, este acela, unde lucrătorul sucombă în urma unei afecțiuni intercurrente, independent de rană, dar contractată în timpul tratamentului acesteia.

Se poate să hotărăm în principiu că autorul accidentului este responsabil de maladia intercurrentă când este, — dacă nu absolut sigur, dar cel puțin extrem de probabil — că maladia intercurrentă nu ar fi survenit dacă lucrătorul nu ar fi suferit accidentul.

Să luăm două exemple:

Un lucrător cu fractura craniului, intră în spital, în timpul unei epidemii de variolă, pentru a fi îngrijit de această rană; după un timp oarecare ese vindecat, dar îndată este atins de variolă, în urma căreia sucombă și care boală, după medicii experți, a fost contractată la spital, mai ales că perioada de incubație a acestei boli este cam lungă. În acest caz credem că trebuie să se acorde pensie moștenitorilor, căci lucrătorul a murit în urma unui accident al muncii, fiindcă

accidentul, intrarea în spital, contaminarea variolică și moartea s'au succedat și s'au produs printr'o relațiune de cauzalitate și nicidecum printr'o simplă coincidență fortuită.

Un alt exemplu.

Un lucrător are o rană la gâtul pumnului care ocaziona o emoragie extrem de abundentă, apoi o supurație care necesită amputarea. Două luni mai târziu face o influență complicată de o pneumonie mortală.

În acest caz, considerând că pneumonia consecutivă gripei constituie o complicație, că această complicație, nu a putut fi evitată, și nici nu se poate imputa din acest punct de vedere, vre-o greșală lucrătorului.

Că una din cauzele determinante ale morții a fost și marea pierdere de sânge, în aceste condițiuni, accidentul a fost cel puțin o cauză indirectă a decesului.

Aceste două exemple, reprezintă două cazuri foarte diferite, aproape singurele cari pot să se prezinte: sau lucrătorul a fost pus prin accidentul său într'un focar epidemic bine localizat, de care ar fi scăpat dacă nu ar fi fost rănit; (Direcțiunea Societății de Salvare, a dispus încă dela început ca ambulanțele de accidente să fie foarte riguros desinfectate, în fiecare zi); sau rana a ocazionat o depresiune a stării generale destul de însemnată și evidentă pentru a expune pe rănit de a contracta boala epidemică, în urma căreia a succumbat.

Chiar sinuciderea poate fi considerată ca consecință a unui accident al muncii. Să ne închipuim un lucrător, care în urma unui accident capătă răni îngrozitoare la cap, la față, răni pentru cari i se fac operații peste operații, dar fără rezultat; disperat că nu se mai vin-

decă și că durerile nu-l mai slăbesc, se spânzură. Nu putem să admitem această sinucidere ca o consecință directă a turburărilor cerebrale și a durerilor ocazionate prin răni? Noi credem că da, căci ce poate fi mai evident ca aceasta.

CAPITOLUL V.

Drepturile și obligațiunile lucrătorului rănit.

În privința drepturilor lucrătorului, legea franceză diferă de legea germană: prin legea franceză lucrătorul are dreptul de a-și alege Medicul care îi convine, și de a se trata cum îi place; prin legea germană lucrătorul devine o entitate mecanică, care va fi redată proprie pentru lucru în mod automat. Legea Franceză nu cere decât un singur lucru, pentru ca să aibă dreptul la indemnitate: «de a se căuta»; nici nu-i cere ca să treacă prin toate etapele succesive ale unui tratament și să se supuié la toate eventualitățile terapeutice.

Să luăm cestiunea din punct de vedere Medical și să vedem cum trebuie să înțelegem acest lucru în raport cu deciziunile Tribunalelor.

Tratamentul unei răni poate să cuprindă mai multe faze succesive :

1. *Îngrijirile elementare*: indispensabile s. ex. reducerea unei luxații, aplicarea unui aparat pentru fracturi, pansamentul unei răni. La noi mai toate acestea, se fac pentru accidentele survenite în fabricele și uzinele din București, de către Internii Societății de Salvare.

2. *Îngrijirile complimentare* destinate a face să dispară sau să micșoreze urmările secundare rănei, când tra-

tamentul leziunii primitive este terminat. Înțelegem prin aceasta, aplicațiunea metoadelor —masagiu, electroterapia, mecanoterapia—cari au de scop de a redă articulațiilor mlădierea lor, muschilor forța și volumul lor după vreo fractură, luxație, entorsă sau contuziune.

Fără acest tratament complementar, capacitatea rănii-ului poate să rămână micșorată cu o cantitate anormală.

3. *Operațiunile chirurgicale* putând fi indicate chiar în cursul tratamentului sau după consolidarea rănii pentru a face să dispară sau să atenueze o infirmitate permanentă.

Un rănit poate să refuze îngrijirile elementare, îngrijirile complementare, operațiunile; să vedem ce s'ar întâmplă dacă refuzând vreuna din aceste îngrijiri, ar veni în urmă să ceară indemnitate pentru infirmitatea sa și când patronul reproșându-i refuzul de a fi îngrijit, își declină orice responsabilitate pecuniară pentru consecințele patologice ce urmau acestui refuz.

Refuzul îngrijirilor elementare.

Un lucrător atins de o luxație a umărului, refuză orice tratament, orice consiliu medical; apoi dă pe patron în judecată reclamând indemnitate. În acest caz credem că trebuie să se respingă orice cerere de indemnitate pentru că patronul nu trebuie să suporte consecințele unei stări pe care lucrătorul nu poate să o atribue decât relei sale voințe. Hotărîrea aceasta din punct de vedere medical este foarte dreaptă, căci refuzul lucrătorului de a fi îngrijit îi aduce un mare prejudiciu; deci în acest caz lucrătorul trebuie să suporte el singur consecințele.

Refuzul îngrijirilor complementare

Pentru a vedea ce se întâmplă în acest caz, cităm hotărârea Trib. din Lille cu data de 20 Martie 1902:

«Tribunalul, având în vedere că X în vârstă de 41 ani, tâmplar în serviciul fabricantului Delauney, a fost în ziua de 4 August 1900, în cursul lucrului său, victima unui accident care a avut ca consecință: redoare și jenă în mers, atrofia musculară a gambei, scurtarea membrului $\frac{1}{2}$ centimetru, deci incapacitate permanentă și parțială.

Având în vedere că micșorarea facultății de a lucra a lucrătorului, este destul de mare, pentru care însă patronul nu trebuie să fie făcut complet responsabil; că rănitul nu numai că a refuzat ca să fie îngrijit de D-rul D. prin metode speciale prin ajutorul cărora durerile și atrofia musculară s'ar fi modificat, dar chiar a refuzat de a se duce la Institutul Mecanoterapic din Paris și de a urma tratamentul pe cheltuiala patronului și cu primirea unei indemnizații de $\frac{1}{2}$ salariu;

«Că, fără îndoială, nu putem constrânge pe un lucrător, de a suferi o operație, al cărei rezultat poate să fie cu adevărat favorabil, ... pentru aceste motive: nu putem considera pe patron — care a oferit tratamentul prin operație cu cheltueala sa, — materialmente, victima refuzului lucrătorului, chiar dacă am admite că lucrătorul, contrar interesului său de a se vindeca, preferă să conserve o infirmitate mult mai mare, în scopul de a primi și o indemnitate mai mare.»

Refuzul operației

Găsim în jurisprudența Franceză, două modalități, relative la acest caz, pe care le expunem :

a). Una, care crede că: operațiunile chirurgicale, cu riscurile eventuale, nu vor putea fi impuse în nici un caz rănitului ;

b) A doua, care crede că rănitul nu va putea refuza, cel puțin oarecari operațiuni modificatoare a incapacității lui.

Un exemplu: Curtea din Bersançon 27 Noembrie 1901 «Curtea, având în vedere că în ziua de 11 Septembrie 1900, lucrătorul B, pe când transportă un vagonet dela o carieră de piatră, este prins sub roatele vagonetului și că fiind lovit, i se produce o fractură a pubisului și a uretrei, în urma căroror răni se produce imediat o infecțiune purulentă ;

Având în vedere că B, a intrat în Spitalul din Auxonne, a doua zi după accident, că a rămas în spital 64 zile, eșind din spital fără nici o ameliorare a stărei sale; că neputându-se face nici o invinuire pentru eșirea lui din spital, de oarece expertul judiciar declară că afecțiunea de care este atins B, presintă un caracter particular destul de grav și care nu ar putea să cedeze de cât prin ajutorul unei operații «foarte delicate» care va fi Uretrotomia externă și care nu ar putea fi practică decât într'un serviciu special, — că starea actuală a lui B, va fi pentru toată viața, având numai $\frac{1}{2}$ din capacitatea lui de lucru, curtea, pentru aceste motive, respinge cererea Patronului de a se forța lucrătorul ca să primească operația pentru

a-i micșorâ incapacitatea, deci indemnitatea, rezultată din accident.

Intr'un alt caz, jurisprudența are ca temă următoarele: Rănitul trebuie să supună operațiilor zise simple și fără pericol, destinate de a micșorâ incapacitatea și pe cari dacă le refuză să nu aibă dreptul la indemnizare decât pentru incapacitatea ce i-ar rămânea după operație. *S. ex.* Un lucrător ajustor își perde degetul cel mare dela mâna dreaptă, stare ce-l pune în infirmitate permanentă parțială, pentru care trebuie să i se dea o indemnitate de 50⁰/₀ din salariul său.

Dar Medicul expert declară că dedesuptul cicatricei este o eschilă osoasă care dacă ar fi scoasă ar reduce micșorarea incapacității la 15⁰/₀; lucrătorul refuzând această mică operație, Tribunalul reduce indemnitatea la 15⁰/₀.

Această nedreptate s'a făcut din cauza expertului, căci nedreptate este, având în vedere părerile D-lui *Thoinot* relative la aceste mici operații!! «Nimeni nu poate să afirme că o operație oarecare este fără pericol».

«Nimeni nu poate preciză absolut și matematic, cari pot fi consecințele unei operații, fie cât de neînsemnată».

Oficiul Imperiul German, pentru a pune capăt tuturor neregulelor de acest fel, a stabilit următoarele: «Refuzul unui rănit poate să facă să sufere interesele financiare a unui patron, dar în nici un caz nu se poate admite, ca considerațiuni pentru acest fel de interese să ne facă să influențăm asupra liberului arbitru al unui om».

Greșala expertului din cazul precedent este evidentă,

mai ales că un expert care proclamă că o operație este ușoară și fără pericol și cere rănitului de a o suferi, exercită o contradicție inadmisibilă. Este mai mult sau mai puțin imposibil, unui expert conștiincios de a declara vre-o operație inofensivă, căci rezultatul oricărei intervențiuni operatorii și evoluția oricărei răni sunt supuse la întâmplări pe cari nimeni nu poate să le prevadă în toate circumstanțele ¹⁾.

1) «*Expertiza în accidentele Muncii*» este titlul unei lucrări ce va apare în curând, lucrată în colaborare cu D-l Dr. N. Minovici, Medicul expert al Parchetului din București.

PARTEA II

CAPITOLUL I.

Rolul medicului în accidentele muncii.

Am văzut în prima parte a lucrării noastre cece medicul poate considera ca accidente ale muncii; trebuie acum să arătăm medicului, care se găsește în fața unui accident al muncii, dificultățile pe care poate să le întâmpine în îndeplinirea misiunii sale. Câte discuții poate să se ivească între *medicul patronului și medicul lucrătorului!*

Ce greu este liberarea unui *certificat*, mai ales dacă se va avea în vedere și *abuzurile și simulările*.

Să vedem acum rolurile diferite pe cari le-ar oferi Medicului, o lege asupra accidentelor muncii.

Întâmplându-se un accident, patronul roagă pe Medicul său de a examina pe rănit, și de a-i libera un certificat pe care îl adaugă la declarația sa. În cazul când lucrătorul nu vrea să fie examinat de medicul patronului, patronul făcându-și declarația, trebuie să adauge și atestarea medicului constatând că rănitul a refuzat de a se lăsa examinat, punând astfel un obstacol în producerea certificatului legal.

Iată deci un prim rol pentru medic: *medic al patronului*.

Rănitul refuzând de a se lăsa examinat sau îngrijit de medicul patronului, poate să-și aleagă orice medic ar voi. Această libertate pentru victimă și reprezentanții săi de a-și alege medicul, creiază o a doua categorie de medici: *medicul lucrătorului*.

Dar din faptul că lucrătorul are dreptul absolut de a-și alege medicul și de a refuza îngrijirile medicului trimis de patron, rezultă o consecință foarte importantă: Lucrătorul refuzând îngrijirile medicului patronal și căutându-se acasă cu un medic ales de el, acesta este dreptul lui; dar atunci patronul nu mai are nici un mijloc de a se informa de starea rănitului și cu toate acestea el este interesat mai mult decât oricare altul, de a ști cum merge rănitul, *căci el plătește*.

Din această cauză, probabil, legiuitorul francez a introdus o modificare foarte importantă și care a îngrijit mult pe medicii francezi; această dispozițiune este următoarea: Șeful întreprinderii va putea să propuie prin intermediul Judecătorului de pace, un medic care să-l informeze săptămânal de starea rănitului.

Iată deci un nou rol al medicului: *medic Informator*.

Medicul mai poate să joace un rol, anume: *medic expert* și cu acest titlu poate interveni în trei circumstanțe principale: în timpul accidentului; în timpul consolidării; în timpul revizuirii. Să ne explicăm:

Se poate întâmpla ca certificatul alăturat la declarația patronului să se pară insuficient judecătorului, atunci acesta are dreptul de a numi un medic care să-l completeze. (Cu tot acest drept, Judecătorul trebuie să

recurgă cât se poate mai rar la acest mijloc, pentru motive cari se înțeleg dela sine).

Se poate ca părțile să nu fie de acord asupra epocii de consolidare; judecătorul poate să ordone o expertiză.

În fine medicul poate fi numit ca expert în timpul revizuirii.

Cererea de revizuire bazată pe agravarea sau atenuarea infirmității, în caz de infirmitate permanentă a lucrului se poate face în timp de trei ani, începând din ziua în care s'a regulat indemnitatea, și atunci, după cazuri, lucrătorul sau patronul, vor cere o expertiză medicală.

Ocaziunile de a interveni ca expert sunt deci foarte numeroase. Dar oridecâteori în cursul unui proces, fie înaintea Judecătorului de pace, fie înaintea Tribunalului, sau Curței de apel, va avea loc o expertiză medicală această expertiză nu va fi încredințată aceluia care este reprezentantul aceluiași interese ale unei părți în cauză, nici medicului care caută pe lucrător, nici medicului Companiei de asigurare.

În acest caz, rolul medicului este bine definit, el este medic expert și trebuie să depue jurământ.

Cum se vede, o lege asupra accidentelor muncii în sensul legii franceze, va da multe roluri medicului și foarte numeroase ocazii de a interveni.

La medic va recurge Judecătorul pentru a stabili certificatul de constatarea accidentului muncii și a celui de vindecare.

La medic apelează legea pentru a constată consolidarea rănei și pentru a determina exact situațiunea sa, în cazul unei revizuirii sau contestații ulterioare.

La medic va recurge judecătorul pentru a stabili

paguba suferită prin rană. În toate aceste situațiuni, rolul medicului este dificil, căci interese considerabile sunt în joc; trebuie să descopere simulările, să stabilească pozitiv complicațiunile reale cari au putut să se producă, să fixeze raportul cel mai exact posibil între incapacitatea de lucru și natura alterațiunilor subsistente. Chiar rolul său profesional este delicat. Fără îndoială, lucrătorul rănit, este un rănit, dar mai mult ca un rănit oarecare, căci la datoria de a diminua pe cât mai mult posibil consecințele unui traumatism, se adaugă grija de a reduce sarcinile ce cad asupra celui responsabil de accident.

Instituirea tratamentului cel mai riguros, face un real serviciu, nu numai celui rănit, dar procură încă șefului de întreprindere o economie foarte apreciabilă, căci renta impusă de lege variază cu gradul de incapacitate, consecutiv rănirii.

La toate aceste dificultăți se adaugă altele, mult mai însemnate, poate, de rezolvat.

Prin lege chiar, fatalmente se vor pune doi medici față în față. Permițându-se patronului de a interveni cu medicul atașat serviciului său și lucrătorului de a interveni cu medicul său, se poate ivi conflicte. Medicul necurant, nu va interveni decât pentru a apăra interesele aceluia care îl utilizează, acțiunea lui fiind de a controla faptele unui confrate.

De aci, bănuiala și neîncrederea ce se poate arunca asupra corpului medical, făcând ca un medic să fie controlat de un alt Medic cu aceleași titluri.

Astfel deci, în toate aceste situațiuni, medicul va avea un rol foarte delicat: *apărând interesele clientului său* nu trebuie să uite că are în față lui un confrate.

Vom examina situația medicului în aceste două roluri principale: medic al patronului, medic al lucrătorului, și să vedem cari sunt drepturile și datoriile fiecăruia.

CAPITOLUL II.

Medic al patronului, medic al lucrătorului.

Am stabilit ca patronul să aibă dreptul ca prin judecătorul de pace să numească un medic care să-l ție în curent cu starea rănitului. Acest drept dat prin lege, poate că ar înervă puțin corpul medical, dar temerile lor, ar fi exagerate; fără îndoială, situația ambilor medici ar fi delicată, dar medicii vor ști să iasă din această situație, fără ca să sacrifice de loc interesele opuse ce le-au fost încredințate, conducându-se pentru aceasta de cele mai elementare reguli ale *Deontologiei* medicale (partea medicinei care tratează drepturile și datoriile medicului).

Acest drept al patronului este foarte nemerit, trebuie să dăm șefului întreprinderii — a cărei responsabilitate este angajată și care este chemat a plăti — cel puțin mijlocul de a se informa de starea rănei, de a ști momentul în care victima s'a vindecat, de a avea mijlocul ca din timp în timp să știe care este starea victimei, la ce moment cele două părți vor putea să se prezinte în fața judecătorului de pace, la ce epocă se va termina contestația și va fi judecată.

Dar nu este ușor de a găsi un mijloc și practic și simplu.

Lucrătorul este îngrijit acasă de un medic ales de el și are dreptul de a refuza intrarea în locuința sa,

medicului trimis de patron ; în acest caz judecătorul va interveni pentru ca medicul patronului să fie admis pentru a se interesa de rănit. Acest medic nu vine pentru a controla pe medicul curant, pentru a lua o parte activă la tratament, el nu este nici expert, ci pur și simplu rugat de patron de a-l informa asupra stărei în care se află victima.

În ședința Camerei Franceze dela 23 Maiu 1901 s'a stabilit că :

... «Medicul patronului nu va interveni în îngrijirile ce se dau rănitului, nu le va critica, nu se va opune...».

Și mai departe... «Medicul propus de patron și agreat de judecătorul de pace, nu este expert cu jurământ depus, nici nu se amestecă în tratamentul instituit, ci are rolul de a certifica starea rănitului și numai pentru aceasta judecătorul a făcut uz de lege, violând domiciliul lucrătorului rănit».

Este foarte evident, prin chiar natura acestui rol, că acest medic neexpert, poate fi ales chiar dintre medicii întreprinderii, căci,—înțeles astfel rolul acestui medic—nu suntem în contradicție cu dispozițiile legii care prevede că «în materie de expertiză, judecătorul de pace nu va însărcina cu facerea expertizei, nici pe medicul patronal nici pe medicul lucrătorului», căci redus la proporții așa de modeste, rolul medicului însărcinat cu raportarea săptămânală a stării rănitului, nu va putea fi niciodată mărul discordiei în corpul medical.

Am văzut adevăratul rol al medicului patronal, să vedem acum și datoriiile lui ; aceste datorii se rezumă în următoarele :

Dreptul de a se asigura săptămânal și prin el însuși de starea rănitului. Are dreptul de a examina pe rănit

și pentru acest scop să întrebuițeze mijloacele pe cari le va crede bune, cu singura condiție ca să nu facă rău rănitului. Dar aci mai mult ca ori unde, medicul trebuie să se lase a fi condus de regulile deontologiei medicale și să aibă present în spirit că având dreptul de a examina să nu treacă peste drepturile celuilalt «nedreptatea începe la limitele dreptului».

Astfel dacă voește să fie un medic demn de acest nume, înainte de a examina pe rănit să se înțeleagă cu medicul curant ; vor hotări împreună o oră și dacă este posibil, vor merge chiar împreună. Acolo, medicul curant, va ridică pansamentul dacă este și numai dacă prin aceasta nu se aduce vreo întârziere în vindecarea rănei ; va da toate detaliile de care are nevoie, înlesnindu-i îndeplinirea misiunii lui. Lucrând astfel, fără ca vreunul din ei să sacrifice interesele clientului său, vor fi totdeauna în cea mai deplină armonie.

Acestea sunt relațiile cari trebuie să existe între medici, dar lucrătorul ce atitudine trebuie să aibă ? Mai întâiu rănitul, în nici un caz, nu se va putea opune intrării în casa sa, a medicului desemnat de judecătorul de pace. Fără să fie expert, are cu toate acestea o misiune, misiune încredințată de judecător și a se opune la îndeplinirea acestei misiuni, ar fi pentru lucrător de a se expune mult. Dacă nu poate să se opuiască la intrarea medicului în casa sa, cu atât mai mult nu poate să nu se lase de a fi examinat. În caz de refuz, medicul patronului, se va retrage fără discuție, înștiințând despre acest obstacol și pe judecător și pe patron.

Datoriile medicului lucrătorului sunt acelea ale ori

cărui medic însărcinat cu nobila misiune, de a smulge pe semenul său din ghiarele durerii și ale boalei. Dar acest rănit, nu este un rănit ordinar; este victima unui accident al muncii. La datoria deci, de a micșora cât mai repede și cât mai complet posibil, consecințele supărătoare ale traumatismului, trebuie să adăogăm grija medicului de a reduce sarcinile ce apasă pe patron. Astfel să nu uităm că o intervenție energetică și rapidă poate adesea să micșoreze gravitatea prognosticului. Primul pansament decide de soarta rănii și pentru aceasta D-rul Minovici, atrage atenția internilor Societății de Salvare ca în accidente de prin fabrici să fie foarte atenți la facerea primului pansament.

Reamintim că medicul nu va putea întreprinde nici o operație fără consimțământul lucrătorului, ori care ar fi necesitatea intervenției chirurgicale.

Agravarea stării lucrătorului, datorită refuzului victimei de a se lăsa îngrijită, sau de a primi să i se facă o operațiune recunoscută ca necesară, nu este un motiv — zic unii — de a diminua responsabilitatea patronului. Noi credem împreună cu D-l *Thoinot* că o operație nu poate fi fără nici un risc și nu am putea obliga pe rănit să îngăduie de a fi operat, chiar când ar avea siguranța că operația nu va avea nici o consecință pentru el. S'ar călca și legea și libertatea individuală. La sindicatul medicilor de pe Sena s'a propus cestiunea următoare:

«Lucrătorul rănit, îngrijit de medicul pe care și l'a ales, poate fi obligat de a se lăsa examinat de Medicul patronului?».

La această cestiune astfel pusă, unul din membrii sindicatului a răspuns negativ. El pretinde că lucră-

torul rănit nu este de loc obligat de a se pretă examenului medicului patronului, certificatele medicului curant trebuie să fie deajuns pentru a lumina necredința patronului; că în plus dacă patronul nu are încredere în medicul pe care rănitul și l-a ales, nu are decât să se adreseze Judecătorului de pace, care va numi un expert.

La acestea s'a făcut observația următoare: un ade-vărat contract a intervenit între patron și lucrător și că patronul trebuind să plătească indemnitate pentru zilele de incapacitate, este mai mult ca natural de a se concedă patronului dreptul de a constată:

- a) că incapacitatea există în urma unei răni.
- b) că lucrătorul s'a vindecat sau nu într'o anumită zi.

Ca să se numească un expert trebuie să fie un desacord între lucrător și patron, și în acest caz lucrătorul se va sprijini pe medicul său curant; dar patronul pe ce acte se va bază la rezolvarea conflictului, dacă i se interzice de a-și delega medicul pentru a se interesa de starea rănitului?

CAPITOLUL III.

Certificatul medical.

Amintim că am stabilit că orice accident trebuie declarat în 24 ore și că această declarație trebuie să fie totdeauna însoțită de un certificat medical, care constituie complimentul obligatoriu al declarațiunii și care trebuie neapărat adăogat declarațiunii.

Cu toate acestea, declarațiunea patronului, pare, că în unele cazuri, poate fi lipsită de certificat s. ex.

1. Dacă este un accident care a adus moartea ime-

diată, căci atunci nu mai este nevoie de a indica starea victimei printr'un certificat.

2. Dacă patronul aduce vreo declarație a medicului prin care se constată că victima a refuzat de a fi examinată de el, punând astfel un obstacol la producerea certificatului legal.

Prezentarea certificatului medical, care este obligatorie pentru patron, devine necesar pentru victimă sau reprezentanții săi dacă vor să facă o declarație directă.

În practică la Francezi și Germani se declară numai accidentele care necesită o întrerupere de lucru mai mult de 4 zile, dar procedându-se astfel se calcă principiul că «orice accident trebuie declarat în 24 ore».

Legea asupra accidentelor muncii — așa după cum am înțeles-o noi — mărinde responsabilitatea patronală, după gravitatea accidentului, este important pentru medicul însărcinat cu liberarea certificatului de a avea prezent în spirit această gradare și să cunoască perfect de bine fiecare fel de incapacitate, căci fiecare din ele are o indemnizație și o rentă foarte diferită.

(Prima parte, Cap. Incapacității). Raportându-ne la cele scrise în prima parte a acestei teze, relative la incapacități, să vedem acum, cum ce ar trebui să scrie medicul în certificatul pe care îl liberează :

1. Starea victimei și caracterul rănei în momentul liberării certificatului;

2. Urmările probabile ale accidentului (moartea, incapacitatea permanentă absolută, incapacitatea permanentă parțială, incapacitatea temporară de o durată oarecare;

3. Epoca la care ar fi posibil de a se cunoaște rezultatul definitiv.

Am făcut să se înțeleagă în cursul acestei lucrări că medicul, la liberarea certificatului trebuie să ție seamă neapărat și de diatezele lucrătorului. Descriind pe cât de exact posibil rănile lucrătorului, trebuie să semnaleze și starea anterioară a rănitului și raportul ce ar putea să existe între rană și această stare anterioară, arătând pe de o parte, ce revine traumatismului, iar pe de alta ce revine stărei generale anterioare. În modul acesta îi va fi ușor de a indica urmările probabile ale accidentului. Dar în «traumatismul industrial» trebuie să fim foarte băgători de seamă în privința concluziilor.

Cu aprobarea Domnului Profesor Dr. Minovici, propunem un model de certificat care ni se pare foarte simplu și destul de complet:

Sub-semnatul domiciliat certific
că am examinat în virtutea legii pentru accidentele
muncei pe de care ni s'a spus că ar fi fost
victima unui accident al muncii.

Starea rănitului; descrierea ranei; starea anterioară
a rănitului.

Infirmitatea depinde unic de accident sau este agra-
vată printr'o infirmitate a lucrătorului?

Durata probabilă a incapacității de lucru.

În ce epocă s'ar putea ști exact consecințele tra-
umatismului?

În caz de deces, este necesar de a se face autopsia?

Ceeace este foarte delicat de spus este consecințele
accidentului din punct de vedere profesional.

Fără îndoială că judecătorului îi aparține aprecierea
responsabilității incapacității de lucru, dar nu e mai

puțin adevărat că și medicul contribuie de a lumina aprecierile Tribunalului.

Dar medicul în redactarea certificatului va spune numai ceea ce constată, ne având dreptul de a face considerațiuni hipotetice sau de ordin umanitar, într'un cuvânt se va mărgini numai la partea medicală,—singur judecătorul având cele mai largi drepturi de a aprecia prejudiciul cauzat prin accident — și care de sigur de multe ori va face uz de certificatul medicului, căci sunt unele cazuri în cari ar fi foarte fericit să se poată adăposti după omul științei. În privința aprecierii prejudiciului cauzat de accident, putem spune că ea este foarte variabilă :

«câți judecători, atâtea aprecieri».

Într'o convorbire pe care am avut-o cu un Domn medic, relativă la subiectul de teză ce tratez, mi-a spus între altele că în «triplă expertiză : medicală — patronală—și lucrător— medicul ar fi mai bine edificat asupra incapacității funcționale profesionale, consecutivă accidentului».

Credem că această triplă expertiză, așa de seducătoare în aparență, nu se poate aplica în practică. A fi lucrător expert înseamnă a avea o profesie, și lucrătorul obișnuindu-se să-și asiste colegii,—victime ale vreunui accident—va deveni foarte repede un om de afaceri, care va avea în vedere, mai mult interesul său decât pe al lucrătorului. Iar în micile centre industriale sau la țară, această triplă expertiză, devine cu adevărat imposibilă, căci cum o să ne închipuim că un lucrător luat ca expert, va putea să-și contrazică patronul, care poate să fie chiar și singurul industriaș

prin acele locuri. În cazul când, fiind luat ca expert, lucrătorul ar face o declarație contra patronului, poate să-și mute gândul că ar mai fi primit la lucru.

Mai mult încă, această triplă expertiză este și inutilă, fiindcă nu medicul fixează indemnitatea, ci judecătorul, care în cazul când nu ar fi destul de lămurit, poate numi imediat un expert.

CertIFICATELE ACESTEA CREDEM CĂ AR TREBUI SĂ FIE FĂCUTE PE HÂRTIE SIMPLĂ.

CAPITOLUL IV

Abuzurile și simulările lucrătorului rănit.

Pentru a înțelege aceste două cuvinte cari nu sunt de loc sinonime, să luăm două exemple:

1) Un lucrător se rănește în timpul lucrului; medicul chemat constată rana și institue un tratament. După un timp mai mult sau mai puțin lung, medicul consideră victima ca deplin restabilită și vrea să semneze certificatul de reluarea lucrului. Dar lucrătorul pretinde că nu este complect vindecat, că este slăbit, că are încă nevoie de o săptămână pentru a se repauza; medicul nu semnează certificatul pentru reluarea lucrului.

Iată abuzul.

Simularea este cu totul altceva: unii simulează din principiu, alții din ignoranță, aceștia din urmă sunt de bună credință. Sunt și unii cari nu simulează boli imaginare, dar își agravează simptomele cu scopul de a-și agrava starea generală.

Un lucrător a fost victima unui accident, el are tot interesul de a întârziă cât mai mult posibil epoca con-

solidării, adică momentul când patronul încetând să-i servească indemnitatea zilnică, îi va da o rentă cu mut mai mică.

În alte cazuri din contra, lucrătorul va căuta origina unei infecțiuni în urma unei loviri, adică că boala lui este rezultatul lucrului profesional, spunând: de bună sau de rea credință *post hoc, ergo propter hoc*.

Putem să cităm printre simulatori și pe aceia cari intenționat se rănesc. Aceste cazuri par extreme de rare; dar, după cum se găesc încă destul de des indivizi cari se mutilează pentru a scăpa de serviciul militar, nu este imposibil să se găsească și lucrători cari în acest mod să-și creeze o rentă!

Iată un caz de simulare (*Vibert*). Un lucrător din Orleans însărcinat să lipească cu plumb niște cutii de conserve, fiind sifilitic și prezentând lisereul grise al gingiilor, datorit tratamentului specific, află din întâmplare că acest lisereu seamănă cu acel al lucrătorilor cari lucrează cu plumb sau săruri de ale plumbului. Aflând acestea, acuză imediat o intoxicație saturnină, rezultând din lucrul său profesional și reușește să obție o indemnitate. Camarazii lui află și ei acest fapt și în câteva luni 12 dintre ei își freacă gingiile cu mercur și se prezintă la vizită, sperând să reușească ca și camaradul lor. Dar această epidemie surprinde pe medici; se face anchetă, și se descoperă înșelăciunea. Odată cu îndepărtarea lucrătorilor, a dispărut și epidemia.

Abuzurile sunt foarte numeroase și ca să fie evitate ar trebui ca și lucrătorii să fie mai conștiințioși, căci iată ce se poate întâmpla:

Un lucrător singur, printr'o muncă încordată zilnică,

câștigă 4—5 lei și acest salariu nu este fix, căci mai intervine și întreruperile de lucru, boalele, etc.

Acest lucrător desigur că va preferă să câștige 2 lei 50 pe zi sub formă de rentă și să nu facă nimic de dimineața până seara. Mai mult încă, de cele mai multe ori lucrătorul este asociat la o societate de ajutor reciproc și în acest caz se întâmplă ca cu lucrătorul *D-rului Vienner*, care când lucrează câștigă 3 lei pe zi, iar când eră rănit câștigă 5 lei 25 pe zi.

Acest lucru este foarte adevărat s. ex. ;

Un lucrător care ar fi angajat la terasamentul unei linii s. ex. cu 4 lei pe zi, în urma unui accident neînsemnat, o contuzie a genuchiului, primește dela Patron ca indemnizație 2 lei pe zi, dar făcând parte și dintr'o societate de ajutor reciproc are și de aci 1 leu 50 pentru fiecare zi de boală. Astfel acest lucrător, care câștigă 4 lei pe zi lucrând până îi săreau ochii, acum are cam tot atât fără să lucreze nimic.

De altfel *simularea și abuzul* la lucrători sunt admise de toți acei cari s'au ocupat cu această cestiune ; și toți medici cari au îngrijit bolnavi în urma unui accident, știu cât de greu este de a hotări pe un lucrător rănit de a-și relua lucrul după ce s'a vindecat. Cu toate acestea, noi credem că dacă acești lucrători ar fi protejați numai prin lege și nu ar mai fi asigurați și la societăți de ajutor reciproc, ei nu ar mai recurge la abuzuri și simulări cu speranța de a-și creia un venit fără să lucreze, ci și-ar vedeă de lucru.

Am găsit în tratatul Profesorului Brouardel un exemplu cât se poate de interesant :

Necroza fosforică, care atinge mai mult maxilarul inferior, pare să-și aibă origina în pătrunderea fosfo-

rului la nivelul unui dinte cariat — de unde infiltrație purulentă,—formare de sequestru și în fine leziuni de infecție secundară apoi în urmă cașechsie consecutivă și moarte. Ar fi deci o intoxicare profesională din cele mai grave și lucrătorii dela fabricile de chibrituri ale Statului putând fi foarte mult expuși, prin starea de necurătenie a gurei lor—să capete necroza fosforică,—pagubele ce ar rezultă de aci ar fi foarte mari. Cu toate acestea necroza fosforică nu este așa de frecventă după cum s'ar putea crede, deși mulți din lucrători se pretind atinși, atunci când durerile pe cari ei le simt, nu sunt datorite decât unei odontalgii banale, pe care ei au avut grija ca să nu o trateze de la început, pentru a putea să pretindă în urmă ajutor. Acești lucrători sunt pensionarii Statului în caz de accident și la un moment dat s'a observat că numărul acestor pensionari a creșcut în mod considerabil. Ordunându-se o anchetă, se constată că $\frac{3}{4}$ din acești pensionari erau *simulatori*. În urma acestei anchete, hotărîndu-se ca lucrătorii să fie examinați în fiecare săptămână, necroza fosforică a dispărut ca prin farmec.

Datoria medicului este deci, de a combate abuzurile, de a demască simulările și aplicând legea, poate să se inspire și dela sentimente de umanitate, fără să le altereze printr'o interpretare arbitrară.

P A R T E A I I I

CAPITOL UNIC

Garanții. - Asigurări.

Nu este necesar ca o lege să decreteze numai dreptul lucrătorului la o reparare pecuniară a prejudiciului cauzat, trebuie ca să și garanteze în toate cazurile această reparație. Altfel ar fi o manifestatie pur platonice.

Cum însă, modul de a întocmi aceste garanții și asigurări, es din cadrul cunoștințelor noastre medicale, reproducem dispozițiile din legea Franceză, pe cari le credem că ar putea fi aplicate și la noi, printr'o lege relativă la accidentele muncii.

Această garanție, — cari ar fi asigurarea obligatorie a industriașilor cartelați — nu este în legea Franceză decât o asigurare pentru cazuri de insolabilitate. Sistemul acesta are însă foarte multe inconveniente, obligă pe toți industriașii, chiar pe acei cari sunt asigurați la o companie de asigurare, sau la un sindicat de garanție — aceeace este nedrept — de a contribui la constituirea unui fond special de garanție, merit de a asigura plățirea rentelor victimelor dacă patronul neasigurat este insolabil.

Noi credem, — și spunem aceasta cu toată teama unei critici ulterioare — că ar fi bine dacă toți patronii industriași, prin depunerea unor cotizații lunare și fixe, ar strânge un prim fond, cari ar constitui capitalul necesar la crearea unei *Casa a Muncii*, care să fie administrată de stat, după cum este și Casa de depuneri.

Această *Casă a Muncii* pe lângă că ar garanta plata indemnizațiilor cuvenite, dacă patronul nu ar fi solvabil, dar ar fi și un sprijin puternic pentru lucrători, în cazul când din motive de șicană patronul nu ar voi să plătească indemnitatea cuvenită. Această casă ar fi astfel organizată încât dacă autoritățile conducătoare ar găsi întemeiată cererea de indemnitate a lucrătorului pe care patronul refuză s'o plătească, ar emite prin mandat suma ce se cuvine lucrătorului, rămânând apoi ca patronul să-și justifice refuzul de a plăti indemnitatea.

Apoi tot această casă a muncii, prin contribuțiile lucrătorilor, prin depuneri benevole din partea patronilor sau chiar impuse printr'o lege, prin ajutorul statului sau al comunelor, ar putea să creeze un fond prin care să se vină în ajutorul lucrătorilor, cari din cauza bătrâneții nu mai pot lucra.

Este ceva iluzoriu de moment, dar cred că s'ar putea să avem și această prevedere pentru cei îmbătrâniți în lucru și cei în măsură de a cunoaște acestea, de sigur că vor ridica glasul, atunci când o lege relativă la accidente de muncă s'ar prezenta Corpurilor Legiuitoare pentru a fi desbătută.

Știm că asigurările sunt refugiul moral și material obligatoriu, pentru orice industriaș care se îngrijește de averea lui. Legea franceză nu-i obligă însă de a

se asigură; fiecare poate să-și fie propriul asigurător. Acestea se pot aplica la marii industriași, dar alătura de ei sunt micii industriași și aceștia mai toți sunt asigurați.

Deci nu ar fi dificil ca printr'o lege să se oblige toți industriașii de a se asigura, mai ales că în acest mod s'ar suprima fondul de garanție, apoi s'ar mări fondul *Casei Muncii*, căci asigurarea o considerăm că trebuie făcută la *Casa Muncii*, și ca consecință: o înlesnire și mai mult pentru lucrător, de a obține imediat indemnitatea ce i se cuvine pentru incapacitatea de lucru.

Am găsit în proiectul de lege pe care l'a întocmit actuala Direcție a serviciului Sanitar, pentru reorganizarea acestui serviciu, la pag. 59, Cap. XII, Art. 77 care spune:

«Orcă accident petrecut în timpul și prin faptul lucrului, într'un așezământ industrial, și care ar avea ca urmare o incapacitate de muncă a lucrătorului de peste o lună, va fi anchetat de autoritatea comunală sau polițienească locală, asistată de medicul sanitar local sau în lipsă-i, de medicul aceluși așezământ. Ancheta va specifică circumstanțele și va stabili responsabilitățile.

«Orcă accident petrecut în timpul și prin faptul lucrului într'un așezământ industrial și care a pricinuit moartea sau ar avea ca urmare o infirmitate gravă și permanentă, va fi adus de patron sau firmă la cunoștința parchetului, care va ancheta direct sau prin delegare, în prezența medicului sanitar local și al așezământului industrial. Ancheta va specifică circumstanțele în care s'a produs accidentul și va stabili respon-

«sabilitățile. Rudele accidentatului au dreptul să asiste
«la anchetă.

«Patronii, firmele sau medicii cari vor tănuî sau nu
«vor anunța la timp un accident, vor fi chemați înaintea
«Justiției».

Vedem că prin acest articol se caută a se stabili
din cauza cui s'a produs accidentul ?

Or, noi am arătat în introducerea acestei lucrări
că este mult mai convenabil ca o lege asupra acci-
dentelor muncii să se bazeze pe principiul «*rizicului
profesional*», iar patronii să fie obligați a indemniza
pe orce accidentat, după felul incapacității ce a urmat
accidentului, în limitele unui maximum de 75%.

Căci în cele mai multe cazuri — drept vorbind —
nu este nici greșala patronului, nici greșala lucrătorului
«orce muncă are rizicul său», accidente fiind trista
dar inevitabila urmare a muncii.

Apoi tot în introducere am arătat și motivele pentru
cari nu este bine ca să se facă o anchetă și din mai
toată lucrarea noastră rezultă principiul următor: Orce
lucrător rănit în timpul sau prin faptul lucrului, să fie
indemnizat de patroni și îngrijit pe socoteala patro-
nului, atunci când o responsabilitate vădită nu se poate
stabili, pe când în proiectul de lege de care am vor-
bit, se caută tocmai contrariul: prin acest articol se
dă drept patronului de a probă că din cauza lucrăto-
rului s'a produs accidentul și ce lesne va proba aceasta !

Dar fiindcă este numai un proiect de lege sanitară,
acest articol credem că se va modifica după legea
specială ce s'ar face pentru accidente muncii, — căci
în acest articol al legii sanitare se vorbește numai

de anchete cari să stabilească responsabilitățile, iar nicidecum de indemnizările acordate lucrătorului rănit.

Eră și natural ca Direcția Serviciului Sanitar să se ocupe mai mult de igiena fabricilor, rămânând ca de accidente muncii cu urmările lor, să se ocupe alții.

Vedem în proiectul de lege sanitară că actuala Direcție a impus patronilor de așezăminte industriale ca să aibă medicul lor, le-a impus reguli de igienă cari dacă vor fi respectate, atunci, cel puțin în privința higienii fabricilor, nu vom mai fi așa de departe de Occidentul pe care de zeci de ani ne silim din toate puterile ca să-l ajungem.

CONCLUZIUNI

1) Articolele 998, 999 și următorii din Codul Civil precum și articolele 248, 249 din codul penal, neputând fi aplicate la «accidentele muncii» trebuie făcută o lege specială.

2) Se va căuta ca într-o viitoare lege să se definească în deajuns ce trebuie să se înțeleagă prin «accidentele muncii».

3) Legea să aibă la bază principiul «*rizicului profesional*».

4) Toate legile în vigoare din străinătate, derivă din legea Germană, dar pot să fie grupate în trei sisteme :

a) Sistemul German, autoritar, a prevăzut totul, și nu lasă decât prea puțină inițiativă medicului.

b) Sistemul Englez, liberal și individualist, respectă toate libertățile și rezervă un rol important medicului.

c) Sistemul mixt căruia aparține și legea Franceză.

5) Sistemul Francez, este unul dintre cele mai bune

pentru că oferă maximul de garanții pentru lucrător contra asiguratorului și maximul de garanții pentru patron și asigurator contra simulatorilor, printr'o intervenție medicală foarte conștiințioasă.

6. Dacă la noi s'ar face o lege asupra accidentelor muncii, după modelul celei Franceze, introducând și dispoziția din legea Engleză, care supune pe lucrător în cursul tratamentului, la vizita unui *medic informator* ar fi, poate, cea mai bună lege.

7. Fiindcă patronul este primul interesat de vindecarea lucrătorului rănit, ar fi de dorit ca drepturile medicului patronului să fie mai întinse.

8. Libertatea absolută a lucrătorului din Franța de a-și alege medicul care îi convine, este o piedică la formarea acelor «*Spitale Cooperative*» din Germania, cari au dat așa de frumoase rezultate și pentru patron și pentru lucrător.

9. Medicul patronului să aibă posibilitatea de a intra și prin spitale și de a liberă certificate pentru lucrătorul internat.

10. Lucrătorul, având interes de a pune pe socoteala unui accident al muncii, o afecțiune anterioară, sau să întârzie epoca consolidării, medicul va trebui totdeauna să caute să descopere simulările și să combată abuzurile sub toate formele.

11. Legea să nu tarifeze mai dinainte toate accidentele «atât pentru un ochiu! atât pentru un picior!»; să lase toată posibilitatea judecătorului ca împreună cu medicul să stabilească indemnitatea.

12. Când lucrătorul nu și-a ales medicul, patronul să fie obligat să suporte toate cheltuelile de medicamente, să-i trimeată medicul fabricii care să-l îngri-

jească pe cheltuiala patronului; iar în cazul când lucrătorul își va alege un medic curant, atunci să plătească numai sumele indicate de judecătorul de pace.

Văzută și bună de imprimat:

Președintele tezei,
Prof. Dr. Mina Minovici

Decanul Facultății,
Prof. Dr. T. Ionescu

Afară de subiectul tezei, juriul are drept a interoga pe candidat orice chestiune medicală.

BIBLIOGRAPHIE

- Anglia.* — Legea din 6 August 1897 asupra accidentelor muncii, în «Annuaire de législation étranger» 1898.
- Annales d'Hygiène publique et de Médecine legal :* 1897-1898-1899-1900 și 1901.
- Bellome.* — La loi sur les accidents. Commentaires.
» L'assurance contre les accidents à l'étranger.
- Becker.* — Les accidents du travail. Guide de l'expert.
- Bert.* — Revue judiciaire des accidents du travail, 1900.
- Bloudet.* — Evolution de la responsabilité dans diverses législations. Thèse de droit, Paris 1902.
- Boedicker.* — Rapport au congrès de Milan, Tom, I. pag. 842.
- Bouquet.* — Le médecin et la nouvelle loi sur les accidents.
- Bry.* — Législation industrielle.
- G. Brouardel.* — Les accidents du travail : Guide de Médecin.
» La responsabilité médicale.
- Bulletin officiel du syndicat de Médecins de la Seine.,* 1897-1898-1899-1900-1901.
- Butruille.* — Bulletin de la Société centrale de Médecine du département du nord, 1900.
- Chardenin.* — Commentaire historique de la loi de 1898.
- Descoust.* — Annales d'hygiène publique et médecine legal 1898, page 367.
- Ferrette et Laval.* — Commentaire de la lois et considérations médicales.

- France.* — Loi du 9 avril 1898 sur les accidents du travail.
- Germania.* — Legea din 6 Iulie 1884 cu asigurările contra accidentelor, din anuarul de legislații străine pag. 121.
- Giraud.* — Etude sur les blessures simulées dans l'industrie. Thèse, Lille 1893.
- Grouhel.* — Etude Médico-légal des maladies post traumatiques. Thèse, Lille 1896.
- Italie.* — Lois du 17 mars 1898, sur les accidents du travail. Bulletin de l'office du travail 1898.
- Jouon.* — Accidents du Travail. Gazette médicale de Nantes 1900, pag. 158.
- Journal officiel.* — 1) Débats parlementaires de la loi du 9 avril 1898.
2) Modification à la loi du 9 avril 1898.
- Kingdon.* — Mécanisme et cause des Hernies 1864, p. 295.
- Ministère du Commerce.* — 1) Bulletin de l'office du travail. 1898-1901.
2) Loi, règlements et circulaires
3) Accidents du travail. Jurisprudence Tome I, a V.
- Paulet.* — Rapport sur les accidents du travail. Congrès de Paris, juin 1900.
- Ramée.* — Etude de la loi sur les accidents du travail. Thèse, Paris 1900.
- Roques.* — La Médecine des accidents et les hôpitaux des corporations industrielle en Allemagne. Thèse Paris, 1901.
- Sachet.* — Traité théorique et pratique de la législation sur les accidents du travail.
- Sécrotan.* — L'assurance-accidents et le chômage abusif. In Revue Médicale de la Suisse Romande 1901, p. 497.
- Thoinot.* — Les accidents du travail et les affections médicales d'origine traumatique.
- Vibert.* — Les accidents du travail.
- Vienne.* — Etude sur les blessure simulées dans les centres industriels. Thèse, Paris 1901.
- Wagner.* — Première pratique de la loi sur les accidents du travail. Thèse, Paris 1901.
- Policrat. T.* — Legislația muncii.

Stănculeanu Dr. — «Cât costă un ochiu», în «Revista științelor Medicale», 1905.

Stavrescu Dr. — Raport General de igienă, salubritate publică a orașului Galați pe anul 1907.

Codul civil de Hamangiu.

Codul Penal.

IN
Civ.
Educa.

Let. sc.

89387

C. 3916. — Tip. Profesională, Dim. C. Ionescu, Str. Șelari No. 10

